

Taidekerho varhaiskasvatuksessa
”Toiminnallinen taidepläjäys”

Amina Fahim
Joni Lampela

Opinnäytetyö
Sosiaali ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

2016

Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Amina Fahim & Joni Lampela	Vuosi 2016
Ohjaaja(t)	Sari Leppälä & Raimo Vähänikkilä	
Toimeksiantaja	Ruutin päiväkot	
Työn nimi	Taidekerho varhaiskasvatuksessa	
Sivu- ja liitesivumäärä	42 + 9	

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen, ja sen tavoitteena oli havainnoida lasten kykyä tehdä luovia, itsenäisiä ja taiteellisia päätöksiä. Toiminta koostui kerhosta, joka kokoontui viisi kertaa. Kerhoon osallistui kuusi 5-vuotiasta lasta, joiden toiveiden ja ideoiden pohjalta kerhon toiminta rakentui. Jokaisella toimintakerralla oli oma taiteellinen teemansa. Kerhossamme korostui taiteellisuus, kiireettömyys ja lapsilähtöisyys. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat ”Kuinka me mahdollistimme lasten mielikuvituksen käytön taidetoiminnassamme, ja kuinka se tuli esille?” ja ”Mitä toiminta antoi meille kasvattajina?”.

Tutkimusmetodimme on toimintatutkimus. Opinnäytetyömme on laadullinen, ja sen analyysissä päättelylogiikkamme on induktiivinen eli aineistolähtöinen. Analyysimenetelmämme on hermeneuttinen. Toiminnan ja sen suunnittelun dokumentointi oli iso osa opinnäytetyötämme. Dokumentointi tapahtui videoimalla ja se on antanut meille mahdollisuuden kokonaisvaltaisempaan tulosten arviointiin. Lisäksi haastattelimme taidetoimintaan liittyen yhtä Ruutin päiväkodin työntekijää. Opinnäytetyö on koottu spiraalimallia mukaillen. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan kuvaus on sisällytetty teorian lomaan. Opinnäytetyömme teoria koostuu erilaisista taidekasvatukseen liittyvistä lähteistä.

Toimintamme pohjalta tulimme siihen tulokseen, että mitä enemmän me kasvattajina annamme lapsille aikaa ja vapautta, sitä enemmän he alkavat tehdä omia luovia ratkaisujaan. Lapset osoittautuivat kerta kerralta rohkeammiksi ja innokkaammiksi.

Avainsanat	Taidekasvatus, Varhaiskasvatus, Luovuus, Reggio Emilia, Lapsilähtöisyys
Muita tietoja	Video

School of Applied Health and Social
Sports
Degree programme of Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Amina Fahim & Joni Lampela	Year 2016
Supervisor	Sari Leppälä & Raimo Vähänikkilä	
Commissioned by	Ruutti daycare center	
Subject of thesis	Art club in early education	
Number of pages	42 + 9	

Our thesis was functional and its purpose was to observe children's ability to make creative, independent and artistic choices. For five weeks we held a club for six children who were all 5 years old. The club gathered once a week and its activities were strongly influenced by the children's ideas and wishes. For each week we had a different artistic theme. Our club was based on us giving the children the time they needed, artistry and child-centeredness. Research problems in our thesis are "How are we enabling children's use of imagination in our club and how it was shown?" and "What did the club give us as educators?".

Our method of study was action research. Our thesis is qualitative and its analysis is inductive. Our method of analysis is hermeneutic. The documentation of our club and its planning was a big part of our thesis. The documentation was mostly done with video recording and because of that we had the chance to review our work and make a more comprehensive analysis. On top of that we interviewed a worker of Ruutti daycare center about their artistic activities. The thesis is constructed by adapting spiral model which means that the operational part is included in the theory. The theory of our thesis is constructed by using different sources of artistic education.

Our club led us to the conclusion that the more we give time and freedom to the children as educators, the more they start to make their own creative choices. The children proved to be more and more courageous and enthusiastic each time we met.

Key words	Art education, Early childhood education, Creativity, Reggio Emilia, Child-centeredness
Special remarks	Video

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	4
2.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset	4
2.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	5
2.2.1 Odotukset ja tavoitteet.....	6
2.3 Kohderyhmä ja tutkimusmenetelmät	7
2.3.1 Videointi.....	9
2.4 Prosessin kuvaus	10
2.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	11
3 TAIDEKASVATUS	13
3.1 Taidekasvatuksen toteutus varhaiskasvatuksessa	15
3.2 Kasvattajan rooli taidekasvatuksen mahdollistajana	16
3.3 Opinnäytetyömme tietoperusta.....	18
3.3.1 Luovuus.....	20
3.3.2 Lapsi oppijana	25
3.3.3 Reggio Emilia -pedagogiikka	28
3.3.4 Mitä ovat varhaiskasvatussuunnitelma ja sen perusteet?.....	31
4 PROJEKTIN JA OMAN TOIMINNAN ARVIOINTI	33
LÄHTEET	40
Painetut lähteet	40
Muut lähteet.....	40
LIITTEET	43

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Ruutin päiväkodin henkilökuntaa ja lapsia sekä taidekerhoon osallistuneiden lasten vanhempia. Kiitämme myös Kemin kaupunkia kerhon mahdollistamisesta. Haluamme antaa kiitoksemme myös kaikille yksityishenkilöille, jotka auttoivat meitä opinnäytetyön toteutuksessa. Erityiskiitos Samira Fahimille opinnäytetyön oikolukemisesta.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme idea lähti kumpuamaan molempien vahvasta kiinnostuksesta taiteeseen. Päätimme, että opinnäytetyömme olisi toiminnallinen, sillä olemme molemmat enemmän tekeviä persoonia kuin tutkivia. Lastentarhanopettajan kelpoisuuden myötä työmme suuntautui varhaiskasvatukseen. Halusimme tehdä lasten kanssa jotakin vaihtoehtoista taidetoimintaa, jollaista ei välttämättä normaalisti pystytä toteuttamaan päiväkodeissa. Päiväkodeissa kiire voi viedä aikaa pois lasten luovuudelta, mutta me pyrimme antamaan lapsille mahdollisimman paljon aikaa ja vapaat kädet. Haluamme lasten taiteen olevan heidän näköistään ja osittain irtautua perinteisistä taiteen teemoista ja tavoista. Tämä näkyi kerhosamme esimerkiksi vaihtoehtoisina taiteen tuottamisen metodeina, kuten kehon käyttämisenä soittimena tai sienillä maalaamisena.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarkoituksena on tarjota lapsille kokemuksia sekä tuoda erilaista taidekasvatusta päiväkoteihin. Haluamme ymmärtää, miten lapsi käsittelee ja miten hän kohtaa uudenlaisen itseilmaisun tilanteen, koska lapsien mielikuvituksen käyttö kiinnostaa meitä. Haluamme oppia toimimaan ohjaajina luontevasti meillekin uudenlaisessa oppimistilanteessa sekä ymmärtämään, milloin lapsille tulee antaa tilaa ja milloin heitä tulisi ohjeistaa sekä syventää käsitystämme taidekasvatuksesta. Haluamme myöskin päästä syventymään pitkäaikaisen toiminnan suunnittelun eri vaiheisiin ja toimivan käytännön toteutuksen luomiseen. Meillä molemmilla on aikaisempaa kokemusta päiväkotimailmasta ja toiminnan suunnittelemisesta lapsille. Molemmilla oli käsitystä siitä, mitä tämän ikäisten lasten kanssa voi tehdä ja millä tavalla heitä pystyisi hieman haastamaan toiminnan osalta.

Tarkastelemme projektiamme ja sen mahdollisia vaikutuksia lapsiin tulevien kasvattajien näkökulmasta. Pyrimme löytämään vastauksia siihen, miten voimme ohjaajina tukea lapsen luovuutta ja mielikuvitusta taidekasvatuksen keinoin. Saimme opinnäytetyöhömme mukaan Ruutin päiväkodin Virvatulet (3–5-vuotiaat).

Koemme opinnäytetyömme tärkeäksi monestakin syystä, sillä tällaiset kokemukset saattavat olla lapsille harvinaisia. Lapset pääsevät opinnäytetyömme aikana kokeilemaan ja haastamaan itseään turvallisessa ympäristössä sekä ajattelemaan luovasti erilaisissa järjestämissämme tilanteissa. Pyrimme antamaan lapsille onnistumisen tunteita taiteen kautta ja toivottavasti saada heidät innostumaan taiteesta niin, että heidän innostuksensa jatkuisi vielä pitkään toimintamme jälkeenkin. Toivomme myös, että päiväkodin henkilökunta ja lasten vanhemmat saisivat projektistamme joitain ideoita.

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet hyväksi spiraalimallia, eli toimintamme kuvaus on sisällytetty teorian lomaan. Tästä johtuen toimintaosuudet eivät ole kuvattuina kronologisessa järjestyksessä, vaan ne on yhdistelty niitä vastaaviin teoriapohjiin. Toimintamme suunnitelma, josta käy ilmi, millä kerroilla oli mitäkin toimintaa, on opinnäytetyömme liitteenä (Kuva 2). Opinnäytetyömme keskeinen teoria koostuu taidekasvatuksesta, Reggio Emilia -pedagogiikasta ja luovuuden käsitteistä. Lisäksi olemme tutustuneet videokuvauksen merkitykseen analyysimenetelmänä. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen, ja analyysimenetelmämme on aineistolähtöinen.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

2.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössämme halusimme havainnoida sitä, millä tavalla lapset kykenevät tekemään omia taiteellisia ja luovia päätöksiään. Mietimme myös, millä tavalla me voisimme parhaalla mahdollisella tavalla tukea lasten luovuutta ja omien valintojen tekemistä. Tämän idean pohjalta loimme tutkimuskysymyksiemme ”punaisen langan”, jonka avulla suunnittelimme ja havainnoimme toimintaamme. Havainnointiamme helpottaa suuresti se, että meitä on paikalla aina kaksi ohjaajaa, kuten myös se, että saimme valtuudet kuvata toimintamme kokonaisuudessaan. Tällä tavalla pystymme havainnoimaan toimintaamme myös jälkikäteen ja ”yhteisin” silmin. Videoista voimme myös mahdollisesti huomata jälkikäteen asioita, joita emme huomanneet itse tilanteessa. Tällainen toiminnan tarkastelu lisää työmme analyysin luotettavuutta ja antaa meille mahdollisuuden työmme objektiivisempaan tarkasteluun. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Kuinka me mahdollistimme lasten mielikuvituksen käytön taidetoiminnassamme, ja kuinka se tuli esille?
2. Mitä toiminta antoi meille kasvattajina?

Vastaukset tutkimuskysymyksiimme saimme suureksi osaksi toiminnastamme ja keskusteluistamme lasten kanssa, mutta huomasimme, että henkilökuntaa haastatteleamalla saamme kattavamman käsityksen päiväkodista ja sen toiminnasta. Tämän vuoksi sovimme toimintamme loppuun haastatteluajan yhden päiväkodin työntekijän kanssa, joka suostui vastaamaan kysymyksiimme. Toiminnassamme keskityimme siihen, millä kaikilla tavoilla pystymme kannustamaan lapsia ja antamaan heille positiivisia kokemuksia taiteesta ja heidän omasta luovuudestaan.

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opiskelumme alussa päätimme, että teemme opinnäytetyömme yhdessä. Päädyimme rajaamaan aiheen taiteelliseen toimintaan. Meistä molemmista tulee lastentarhanopettajia, joten suuntasimme luontevasti työmme ja toimintamme varhaiskasvatuksen puolelle. Olemme molemmat luonteeltamme sellaisia, että kehittelemme mieluummin uusia ja jännittäviä ideoita kuin turvaudumme vanhaan ja turvalliseen.

Toiminnallinen opinnäytetyö oli mielestämme meille paras vaihtoehto. Se sisältää kaksi vaihetta. Ensimmäisenä oli produktio eli kerho, jonka järjestimme. Tämän jälkeen vuorossa oli dokumentoimamme ja havainnoimamme materiaalin analysointi (Lumme ym. 2006). Meillä molemmilla oli paljon ideoita, ja niiden toteuttaminen käytännössä tuntui meistä molemmista palkitsevalta ja opinnäytetyötä palvelevalta ratkaisulta. Toiminnallisen opinnäytetyön parissa meillä oli hieno mahdollisuus asettaa oma luovuutemme koetukselle ja nähdä samalla, millaisia valmiuksia lapsella on tehdä samanlaisia luovia päätöksiä.

Meidän henkilökohtainen käsityksemme lasten kanssa tehtävästä taiteesta on ollut se, että lapset turvautuvat helpommin kopioimaan yhden rohkeamman ideoita kuin keksimään omiaan. Olemme molemmat huomanneet tämän, mutta haluamme toimintamme kautta haastaa aiempia havaintojamme ja ottaa selvää, pystymmekö kannustamaan lapsia luottamaan omiin ideoihinsa ja taitoihinsa. Alussa meillä oli paljon ehkä liiankin kunnianhimoisia ideoita, mutta emme halunneet rajoittaa itseämme tässä vaiheessa. Halusimme ensin haastaa itsemme ja nähdä, kuinka hyvin meiltä onnistuu luova ja lennokkaat ajattelut, ennen kuin odotamme sitä muilta. Tällainen vapaa ja leikkisä luomisprosessi poiki kuitenkin toteutettaviksi ideoita, jotka lopulta päätyivät lopulliseen toimintaan.

Taide on ollut aina meille molemmille lähellä sydäntä, ja siksi halusimme tuoda sen mukaan myös opinnäytetyöhömmä. Mielestämme päiväkodeissa keskitytään hyvin paljon ”perinteiseen” askarteluun, ja me halusimme tuoda siihen hieman vaihtelua lapsilähtöisin keinoin. Emme halua yleistää, mutta päiväkotien kiireisen arjen ja muun toiminnan vuoksi on yksinkertainen fakta, että työntekijöillä ei ole

työajan puitteissa aikaa suunnitella yksittäisiä toimintoja samalla tavalla kuin meillä oli nyt mahdollista.

2.2.1 Odotukset ja tavoitteet

Tavoitteenamme oli järjestää lapsille mukava, opettavainen ja erilainen taidekerho. Halusimme tehdä kerhosta mahdollisimman lapsilähtöisen, minkä vuoksi kävimme päiväkodilla kysymässä lasten toiveita ennen kerhon alkua. Tämän jälkeen muokkasimme ja yhdistelimme omia ideoitamme lasten esittämiin toiveisiin sopiviksi, ja näin syntyi lopulta kerhomme toiminnan runko. Halusimme tarjota lapsille monipuolisen taidekokemuksen, jossa haastamme valtavirran käsitystä taiteessa. Lähdimme liikkeelle ajatuksesta, että taide voi olla mitä vain, eikä pelkästään kauniita ja oikein sommiteltuja kuvia. Kerhon aikana pyrimme antamaan lapsille valmiudet pikemminkin ilmaista itseään kuin seuraamaan muiden mallia. Kerhon aikana keskitymme moniin taiteellisiin teemoihin ja keinoihin. Toimintamme aikana tulemme käymään läpi erilaisia tapoja tuottaa taidetta, muun muassa musiikin tuottamista kehon avulla ja improvisaatiota sen perusteella, mitä aikaisemmin on havainnoitu.

Tavoitteenamme oli pitää mahdollisimman toimiva kerho ja käydä samalla läpi eri taiteen muotoja. Mielestämme toimivan kerhon edellytyksiä ovat hyvä suunnittelu, lasten innostaminen ja toiveiden kuuleminen. Hyvässä toiminnassa opetuskelliset tavoitteet on integroitu mukaan lasten leikkiin, ja tällä tavalla lasten innostus oppimiseen säilyy. Halusimme myös kuvata koko kerhon toiminnan, koska halusimme tarjota myös vanhemmille mahdollisuuden päästä näkemään taidekerhomme sisältöä. Teimme vanhemmille videokoosteen jokaisen toimintakerran pääkohdista ja omista mietteistämme. Tavoitteenamme oli antaa lapsille aikaa omaan työskentelyyn ja mahdollistaa heidän mielikuvituksensa käyttöä. Emme halunneet painostaa lapsia tekemään taiteellisia ratkaisuja kerhossamme, vaan halusimme antaa heille siihen mahdollisuuden, minkä kautta lasten innostus taidetta kohtaan voisi vahvistua. Halusimme haastaa itseämme ohjaajina ja saada selville, kuinka hyvin ammatillinen yhteistyömme välillämme sujuu. Toiselle meistä vastuun jakaminen ohjauksesta oli uusi kokemus, ja oli mielenkiintoista nähdä, kuinka yhteistyö lopulta sujuu.

Meillä molemmilla oli ennen toiminnan alkua jonkinlainen käsitys siitä, mitä taidekasvatus on ja mitä kaikkea siihen sisältyy. Kuvamme taidekasvatuksesta on kuitenkin tässä vaiheessa vielä hyvin pintapuolinen ja perustuu lähinnä omiin kokemuksiimme sekä koulussa opittuun tietoon. Uskomme kuitenkin, että toiminnan ja opinnäytetyön edetessä tämä tietopohja laajenee ja monipuolistuu. Pääsemme toteuttamaan taidekasvatusta käytännössä, jolloin teorian tietomme pääsee konkretisoitumaan ja vahvistumaan.

2.3 Kohderyhmä ja tutkimusmenetelmät

Mukana on kuusi 5-vuotiasta lasta, joista puolet on poikia ja puolet tyttöjä. Ryhmä on sopivan pieni, jotta voimme kahdestaankin antaa jokaiselle lapselle henkilökohtaista aikaa kysymyksille ja kannustamiselle. Tällä tavalla lapset ja me saamme mahdollisimman paljon irti projektista. Toivoimme opinnäytetyöhömmme mukaan nimenomaan 5-vuotiaita lapsia, koska koimme, että heille voisimme suunnitella hieman vaativampaa ja monimuotoisempaa toimintaa. Tämän ikäiset lapset ovat kehitykseltään siinä vaiheessa, että heidän mielikuvituksensa on rikkaimmillaan ja heidän hienomotoriset taitonsa ovat jo melko kehittyneitä (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 4-5-vuotias). Lähdimme havainnoimaan lasten kykyä tehdä omia valintojaan ja uskoimme, että vanhemmat lapset antaisivat meille tähän parhaan mahdollisuuden.

Tutkimusmetodimme on toimintatutkimus. Opinnäytetyömme on laadullinen, ja sen analyysissä päättelylogiikkamme on induktiivinen eli aineistolähtöinen. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on tutkia ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Meidän tapauksessamme yritämme tutkia ja havainnoida Virvatulen viisivuotiaiden taiteellista käyttäytymistä sekä saada tämän projektin kohdalta vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tutkittava otanta ei ole suuri, jolloin pääpaino siirtyy tutkimuksen laatuun. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu myös hypoteesittomuus, jota yritämme noudattaa projektissamme. Emme anna omien ennako-odotuksiemme vaikuttaa aineiston tulkintaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, Mitä laadullinen tutkimus on?; Salonen 2013.)

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet spiraalimallia. Spiraalimallissa toimintatutkimuksen tehtävät, organisointi, toteutus ja arviointi muodostavat kehän, jonka eri vaiheet keskustelevat tekstissä keskenään. Toiminta jatkuu kehän muodostamisen jälkeen uusien kehien kautta, joissa edellisten kehien tuotosta arvioidaan aina uudestaan. Mallissa erityisen tärkeitä ovat reflektiivisyys, vuorovaikutus ja arviointi. (Inspirans Oy 2016.)

Laadullisuus työssämme tulee ilmi siinä, että kerhossamme ei ollut mukana paljon lapsia. Pyrimme tekemään kaiken toimintamme ajan kanssa ja sillä tavalla, että saisimme siitä mahdollisimman paljon irti. Yksi toimintamme painopisteistä olikin kiireettömyys. Kiireettömyys toiminnassamme näkyi siten, että kuunteelimme, mitä sanottavaa lapsilla oli kerhon aikana, ja annoimme ”päätoiminnoille” runsaasti aikaa. Lisäksi pyysimme joillekin toimintakerroille enemmän aikaa, koska halusimme lasten saavan niistä parhaan mahdollisen kokemuksen.

Vaikka teoria ohjaa toimintaamme ja sitä, miten toteutamme joitakin asioita, on työemme pääasiallinen aineisto kuitenkin järjestämämme kerho. Kerhon pohjalta keräämme työemme aineistoa, jota yhdistämme teoriaan. Laajemmin analyysimenetelmämme on hermeneuttinen. Hermeneuttisen analyysin tarkoituksena on ihmisen toiminnan, kulttuurin, taideteoksen tai tekstin syvällisempi ymmärtäminen. Hermeneuttista analyysia käytetään usein yhdessä muiden analyysimenetelmien kanssa, jotka tähtäävät merkityksen ymmärtämiseen, tulkinnallisuuteen tai kokemuksellisuuteen. (Jyväskylän Yliopisto 2015.) Toiminnassa oli koko ajan mukana videokamera, jonka avulla tallensimme kaikki tilanteet. Videomateriaali toimii suurena apuna analyysissämme ja opinnäytetyössämme. Lisäksi saimme mahdollisuuden haastatella yhtä päiväkodin työntekijää. Lähestymme aineistomme analysointia näiden menetelmien avulla, sillä ne palvelevat opinnäytetyötämme parhaiten.

2.3.1 Videointi

Yksi tutkimusmenetelmiemme välineistä on videointi (kuva 1.). Tämä auttaa analysoimaan kerhoamme sekä omaa ammatillista toimintaamme. Videointi vahvistaa analyysimme ja opinäytetyömme laatua ja luotettavuutta. Videoimme myös omia tuntemuksiamme toiminnan edetessä. Kuvaaminen oli hyvä

Kuva 1.

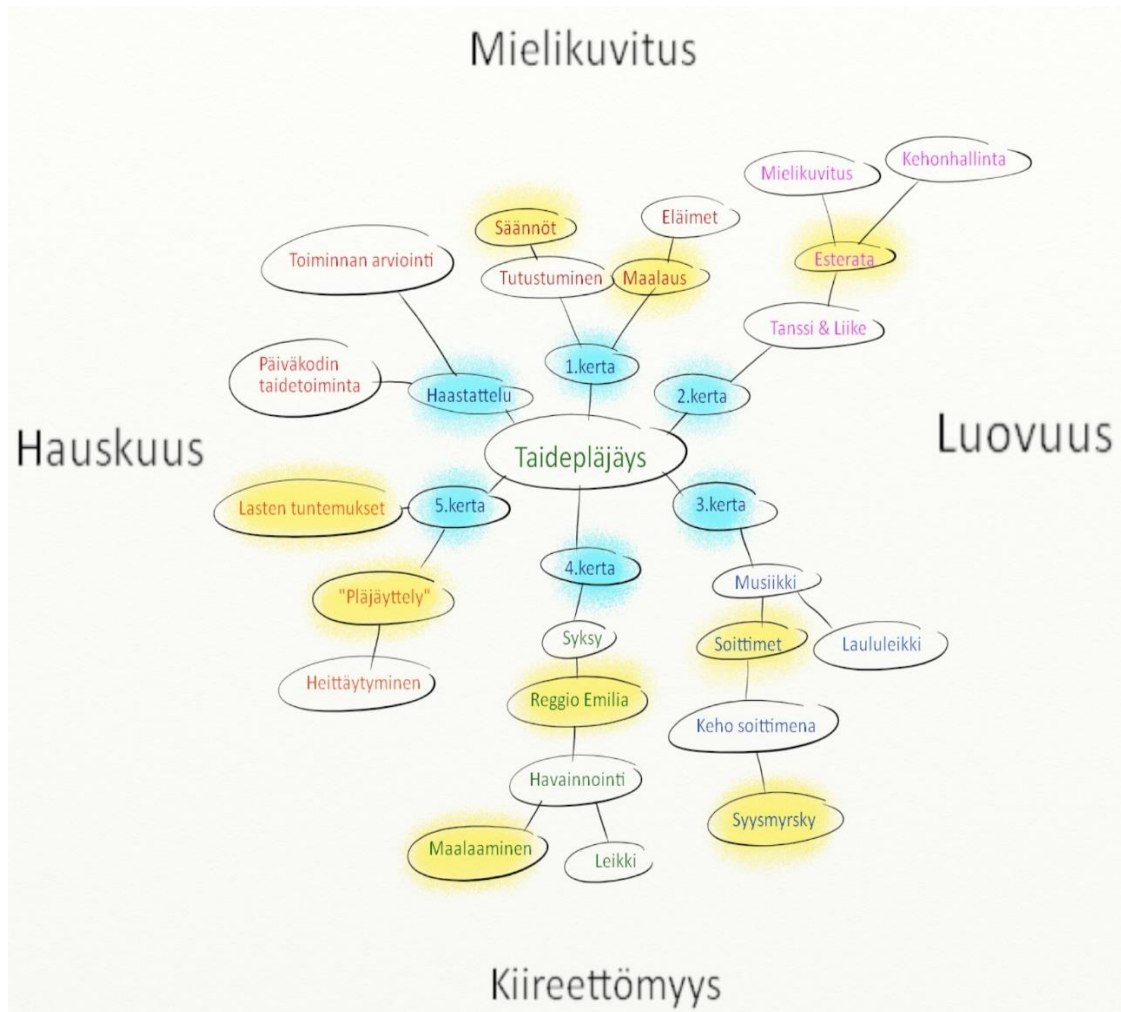
tapa saada dokumentoitua toimintaa, mutta se loi toiminnalle ja ohjaukselle myös omia haasteitaan. Videokameran mukana oleminen tarkoitti sitä, että vastuu täytyi jakaa kahden ohjaajan kesken niin, että toisella oli aina silloin tällöin mahdollisuus kuvata toimintaa ja säätää kameraa. Tämä hankaloitti aika ajoin toiminnan sulavaa etenemistä, sillä toisen täytyi käydä tarkistamassa, näymmekö me kaikki kuvassa ja tämä vei huomion aina hetkeksi pois toiminnasta. Totuimme kuitenkin hyvin nopeasti kamerasen kanssa työskentelyyn. Parin ensimmäisen toimintakerhoajan aikana kamerasen käsittely ja sen kanssa työskenteleminen oli hieman huteraa. Pian kamerasta tuli kuitenkin luonteva osa kerhoamme, ja se alkoi palvella tarkoitustaan.

Toiminnallisessa osuudessa videoimamme ryhmätoiminta oli suljettu tapahtuma. Suljetussa kuvauskohteessa on olemassa valmis käsitys siitä, keitä kuvattavaan tapahtumaan tulee osallistumaan. Suljetussa tilanteessa on myös olemassa jonkinlainen käsitys ohjelmasta. Ominaista on myös se, että tutkijoilla tai havainnoijilla on käsitys kuvaamisen taustateoriasta ja siitä, mitä he haluavat kuvata. Videomateriaali antaa oivallisen mahdollisuuden tapahtumien, sekä tapahtumissa toimivien ihmisten ja ympäristöjen systeemiseen tarkasteluun. (Vienola 2005, 71-81.) Esimerkki tällaisesta tilanteesta on kerho, jonka pidimme päiväkotilapsille.

2.4 Prosessin kuvaus

Projekti on pääasiassa meidän suunnittelemaamme, mutta otimme huomioon myös henkilökunnan ideoita toimintaan liittyen, sillä he ovat kuitenkin olleet lasten kanssa tekemisissä kauemmin ja tuntevat heidät meitä paremmin. Lapsia projektiin innostettiin antamalla heille mahdollisuus vaikuttaa toimintaan jo ennen sen alkua. Jo kuukautta ennen toiminnan alkua kävimme tutustumassa Virvatulien ryhmään ja päiväkodin tiloihin. Tämä vahvisti suunnittelupohjaamme ja varmisti, että olimme henkilökunnan kanssa alusta asti samaa mieltä siitä, mitä tulee tapahtumaan. Myöhemmin kävimme vielä tutustumassa toimintaamme osallistuviin lapsiin ja kyselimme heiltä ideoita toimintaamme. Näin me emme olleet täysin tuntemattomia lapsille toiminnan alkaessa ja pääsimme nopeammin ohi molemminpuolisesta alkujännityksestä. Lasten antamat ideat otettiin huomioon toimintaa suunniteltaessa.

Toimintaa suunnitellessamme loimme itsellemme ensin selkeän ja pelkistetyn katsauksen siitä, mitä lähdemme tekemään ja tavoittelemaan. Tämän jälkeen loimme yksityiskohtaisemman suunnitelman jokaiselle kerhon kokoontumiskerralle, jotta olisimme molemmat koko ajan tietoisia toiminnan kulusta ja siitä, mitä tulee tapahtumaan seuraavaksi. Toiminnassa meille oli tärkeää hyvä suunnittelytyö, sillä halusimme tarjota lapsille mahdollisimman eheän ja hyvän kerhon. Tämän lisäksi meillä oli päiväkodin puolelta asetettu aikataulu toiminnallemme. Tämä tarkoitti sitä, että toiminnan tuli olla suunniteltu niin, että ehdimme käydä läpi toivotut asiat ja antaa samalla lapsille aikaa toteuttaa itseään. Seuraavalla sivulla oleva kuva (Kuva 2) kuvastaa ajatus- ja suunnitteluprosessiamme kerhon toimintojen ja haastattelun osalta. Siihen on merkitty kerhomme tärkeät teemat, joiden pohjalta suunnittelimme itse toiminnan. Kuva esittää toimintamme kronologisessa järjestyksessä ja antaa selvemmän kuvan prosessin kulusta.

Kuva 2

2.5 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Toiminta perustui kaikkien mukana olevien ihmisten ja ryhmien vapaaehtoisuuteen ja haluun olla mukana opinnäytetyön toteutuksessa. Olemme luonnollisesti vaitiolovelvollisia kaikesta siitä, mitä päiväkodissa ja kerhossa tapahtui. Lapsia ei pakotettu mihinkään toiminnassamme, vaan toiminta oli lapsilähtöistä ja käsiteltävät teemat nousivat heistä itsestään. Tarkoituksenamme oli olla toiminnan ohjaajina olemisen lisäksi innostavia ja esimerkillisiä aikuisia, joita lapset voivat toivottavasti muistella lämmöllä vielä vuosienkin päästä. Toimitimme päiväkodille tiedotteita, jotka he saivat laittaa näkyville. Näin muu henkilökunta ja vanhemmat tulivat hyvissä ajoin tietoisiksi siitä, mitä tulee tapahtumaan. Toimintamme eetti-

syyttä määrittivät tietenkin myös useat lait ja asetukset. Tällaisia olivat mm. Yhdistyneiden kansakuntien Ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslain perusoikeusluku. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2005.; JHL:n varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet 2015.; Unicef 1989.)

Koska saimme luvan videoida itse kerhotoimintaamme, toimme toiminnan näkyväksi myös vanhemmille. Tällä tavalla lisäsimme toiminnan luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä sekä mahdollistimme kodin ja päiväkodin välistä kommunikointia. Lisäksi videot antoivat meille mahdollisuuden itse toiminnan luotettavampaan ja monitasoisempaan tarkasteluun. Videoiden avulla voimme helposti huomata pieniä asioita, jotka mahdollisesti jäävät toimintaa ohjatessa huomaamatta. Kuvaaminen toimi analysointia helpottavana ja tukevana elementtinä myös suorittamamme haastattelun yhteydessä. Haastattelutilanteen kuvaaminen antoi meille mahdollisuuden syvällisempään analyysiin esimerkiksi haastateltavan eleiden ja ilmeiden osalta. (Vienola 2005, 71–81.)

3 TAIDEKASVATUS

Lapsen varhaiskasvatuksen keskeisimmät sisällöt hahmotetaan varhaiskasvatussuunnitelmassa *orientaatioina*. Orientaatiot muodostuvat monista erilaisista osa-alueista, joiden avulla lasta opetetaan havainnoimaan ja ymmärtämään ympärillä olevaa maailmaa. Orientaatiot pyritään tuomaan näkyväksi osaksi varhaiskasvatusta, ja ne pyritään sisällyttämään mukaan kaikkeen kasvatukselliseen toimintaan. Opinnäytetyössämme tulemme erityisesti keskittymään *esteettiseen orientaatioon*, joka on monitahoinen ja pitää sisällään monia taiteeseen liittyviä osa-alueita. Varhaiskasvatussuunnitelman esteettinen orientaatio on laaja, ja se voi avautua lapselle monien teiden kautta. Esteettisessä orientaatioissa tärkeää ovat lapsen omat aistikokemukset ja huomiot. Näitä kokemuksia lapsi voi saada esimerkiksi kuuntelemalla, luomalla, tuntemalla tai kuvittelemalla. Näitä kaikkia lapset pääsevät tekemään toiminnassamme. (Stakes 2005, 28.)

1900-luvulla syntyi uusi taidekasvatuksellinen pedagogiikka, joka lähti liikkeelle siitä ajatuksesta, että lasten taide on arvokasta itsessään. Sitä kehittivät muun muassa Franz Cizek, Marion Richardson ja Viktor Lowenfeld. Toinen tärkeä lähtökohta oli ajatus siitä, että toiminta on hyvin helposti haavoittuvaista ja ulkopuoliset voimat voivat pilata sen helposti. Opetusmenetelmissä haluttiin painottaa lasten mielikuvituksen vapauttamista sekä sääntöjen, aikuisten ideoiden ja standardien poistamista. (Rusanen 2007, 67.)

Taidekasvatus pitää sisällään monia osa-alueita. Tällaisia ovat muun muassa kuvataide, musiikki, sanataide, tanssitaide ja media, johon sisältyvät valokuva ja video. Taidekasvatuksen tarkoituksena on tuoda taide ja taiteen kokija yhteen ja saada tästä kohtaamisesta mahdollisimman merkityksellinen kokijalle. Taidekasvatuksen ajatuksena on, että taiteen tarkastelusta ja sen tekemisestä voidaan oppia. Nämä kaksi ideaa kulkevat käsi kädessä, ja tarkoituksena onkin oman taiteellisen tekemisen lisäksi havainnoida ja pysähtyä tarkastelemaan muiden taiteita. Taiteen kokeminen on yksilöllistä, ja taiteen on tarkoitus herättää tunteita ja ajatuksia. Kuvataide on tapa ilmaista lapsen omia näkemyksiä ja työstää kokemuksia. Se edistää myös lapsen fyysis-motorista toimintaa, kognitiivista toimintaa sekä itsensä ja muiden kohtaamista. (Stakes 2005, 23–24.)

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa voi olla monipuolista ja yltää pitkälle musiikin ja kuvataiteen taakse. On tärkeää ymmärtää, että taide ja taiteellisuus eivät rajoitu luomuksiin, kuten maalauksiin ja musiikkiin. Taiteellisuutta on mielekkäämpi ajatella enneminkin mielentilana. Taiteellisuutta voivat olla esimerkiksi halu oppia uutta ja uusien toimintatapojen kehittäminen. Ohjatun musiikin, piirtämisen ja askartelun merkitystä ei kuitenkaan pidä vähätellä. Ne antavat lapselle helpon tarttumapinnan taiteen maailmaan ja voivat kannustaa häntä myöhemmin omien luomusten pariin. Taidetta voi käyttää hyväksi spontaanisti jokapäiväisissä tilanteissa. Lapsen roolia toimijana ja tutkijana tulisi rohkaista ja antaa hänelle valmiudet ilmaista itseään omilla ehdoillaan.

Valmiita pakettiratkaisuja taidekasvatuksessa ei ole, vaan se täytyy rakentaa yksilölliseksi ja yksilöä tai ryhmää palvelevaksi kokonaisuudeksi. Täytyy muistaa, että me emme ole taidekasvattajia emmekä pyrikään olemaan. Haluamme ottaa taidekasvatuksen keinoja, muokata ne omiksi työkaluiksemme ja hyödyntää niitä lasten kanssa. Toimintamme kannalta tärkeimmät taidekasvatuksen osa-alueet ovat kuvataide, musiikki ja tanssitaide, sillä nämä aiheet kiinnostivat eniten lapsia. Reggio Emilia -pedagogiikan mukaisesti halusimme ottaa lasten toiveet toimintamme keskiöön.

Lasta on hyvin usein verrattu taiteilijaan, sillä lasten leikki muistuttaa hyvin paljon taiteilijan luomisprosessia. Lasten tekemä taide toimiikin monille moderneille taiteilijoille uuden ilmaisemisen tavan etsimisen lähteenä. Jo 1700-luvun lopulla Friedrich von Schiller totesi *Kirjeissä esteettisestä kasvatuksesta*, että lapsissa kaikki mahdollisuudet esteettiseen kasvamiseen ovat avoinna, mutta aikuinen ei niitä hallitse, minkä takia aikuiset kaipaisivat tällä alueella kasvatusta. Tässä ideassa lapsi on määritelty enemmänkin esteettisen kasvatuksen päämääräksi kuin kohteeksi. (Hujala, Turja & Pääjoki 2012, 109.)

Lapsilla on taito nähdä maailma täynnä mahdollisuuksia. Heille ei ole kasvanut vahvoja ennakkokäsityksiä, jotka sanovat, että esimerkiksi kattila on vain ruoanlaittoväline. Heille kattila voi olla monia asioita, kun he alkavat leikkimään sillä. Se voi olla rumpu, hattu, peili tai jopa tuoli. Aikuinen on vuosien saatossa oppinut,

että kattilalla on vain yksi tarkoitus, eikä hän ennakkokäsityksensä takia näe aina esineiden ja asioiden potentiaalia. Esteettisesti avoin ja ihmettelevä aikuinen tulee ikään kuin uudestaan lapsen kaltaiseksi, sillä hän pystyy näkemään mahdollisuuksia paikoissa, joissa muut eivät niitä välttämättä näe. (Hujala ym. 2012, 110.)

Taide on ensisijaisesti aistihavaintoja, mikä tarkoittaa sitä, että otamme maailmaa vastaan pääasiassa aistihavaintojemme kautta sen sijaan, että pysyttäytyisimme mieleemme käsitteellisessä ja kuvitteellisessa todellisuudessa. Taiteellinen toiminta lasten kanssa antaa mahdollisuuden sellaiselle vuorovaikutukselle, jolla lapset luontevasti katsovat ympäristöään ja muita ihmisiä. Esimerkiksi Vauvojen värikylpy™ -menetelmä hyödyntää pienen lapsen tapaa tarkastella ympäristöään kaikkia aisteja hyväksi käyttäen. (Hujala ym. 2012, 111.)

3.1 Taidekasvatuksen toteutus varhaiskasvatuksessa

Taidekasvatusta toteutetaan varhaiskasvatuksessa niin ohjatun toiminnan kautta kuin myös spontaanisti arjen keskellä. On tärkeää rohkaista lasta toimijana ja tutkijana sekä antaa hänelle valmiudet ilmaista itseään omilla ehdoillaan. Taidekasvatus on siis esimerkiksi musiikkia, piirtämistä ja rakentamista. Näitä asioita järjestetään lähes kaikissa päiväkodeissa viikoittain, ja niiden olemassaolo on tärkeää. Taidekasvatus on kuitenkin lisäksi myös pieniä asioita, joissa lapselle annetaan esimerkiksi valta valita, kuinka jokin tilanne hoidetaan. Lapselle annetaan valta päätöksestä, ja tällä tavalla häntä kannustetaan tekemään omia luovia valintojaan ja päätyämään omiin lopputuloksiinsa sen seurauksista. Tällainen ohjailematon luovuuden käyttö jää usein aikuisen tarkan silmän varaan. Kasvattajan tehtävä on huomata tilanteita, joissa lapsella on mahdollisuus toimia luovalla tavalla, ja antaa hänelle siihen mahdollisuus. (Stakes 2005, 23–24.)

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen itsensä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja ajatella ja toimia. Taidekasvatuksessa on kyse ihmisen kykykapasiteetin haltuun ottamisesta. Lapselle luonteva toiminta parantaa hänen hyvinvointiaan ja käsitystään itsestään sekä lisää hänen mahdollisuuksiaan osallistua erilaisiin toimintoihin. Taiteelliset peruskokemukset syntyvät musiikillista,

kuvallista, tanssillista ja draamallista toimintaa, kädentaitoja sekä lastenkirjallisuutta vaalivassa kasvuympäristössä. Taidetta kokevan ja luovan lapsen maailmassa on runsaasti oppimisen iloa ja aistielämyksiä. Taiteen kautta lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikistötotta. (Lapsen maailma. 1994. 53, 37.; Malmivirta 2010.)

”Omat elämykset, luovat voimavarat, osallisuus ja vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa mahdollistavat voimaantumisen, itsensä kehittämisen ja toimintakyvyn ylläpidon” - A-L. Liikanen, 2010

Lapsen oppiminen on jatkuvaa. He oppivat koko ajan uutta erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Toimiessaan ihmisten ja ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa lapset käsittelevät ja jäsentävät tietoa heillä jo olemassa olevien käsitteiden kautta ja ovat jatkuvasti aktiivisia oppijoita. Lapsi oppii parhaiten ollessaan kiinnostunut opeteltavasta asiasta. (Stakes 2005, 18). Tulevina kasvattajina meidän täytyy osata ruokkia tätä intoa.

3.2 Kasvattajan rooli taidekasvatuksen mahdollistajana

Tässä kappaleessa vastaamme tarkemmin opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksemme perustuvat meidän omaan mielenkiintoomme taidetta kohtaan ja haluamme kehittyä kasvattajina. Vastaukset tutkimuskysymyksiimme olemme saaneet teorian ja järjestämämme toiminnan kautta. Ensimmäinen kysymyksemme, ”Kuinka me mahdollistimme lasten mielikuvituksen käytön taidetoiminnassamme, ja kuinka se tuli esille?”, oli meidän ensisijainen kysymyksemme. Halusimme suunnitella toiminnan, jossa lapsilla on riittävästi aikaa toteuttaa itseään. Olimme hyvin kiinnostuneita siitä, millaisia ideoita ja taideteoksia lapset saisivat aikaan tällaisessa toiminnassa, jossa ohjeet ovat väljät ja lapsilla on mahdollisuus täyttää aukot mielikuvituksellaan. Meistä tuntui, että tämän kaltainen toiminta olisi lapsille yhtä aikaa hauskaa ja haastavaa. Samalla se olisi meille ohjaajina uudenlainen, opettavainen ja tärkeä kokemus.

Ennen toiminnan alkua tutustuimme moniin erilaisiin leikkeihin ja tapoihin toteuttaa taidetta lasten kanssa. Aloitimme tutkimalla leikkejä, jotka osallistavat lapsia myös leikin suunnitteluun ja toteutukseen. Ennen kaikkea tutustuimme kuitenkin taidekasvatukseen kokonaisuutena. Halusimme ottaa lasten ideat alusta asti huomioon toiminnan suunnittelussa, ja siksi kävimmekin päiväkodilla kysymässä lapsilta ideoita toimintaan. Lasten ideoiden kautta lähdimme yhdistämään niihin teoriaa ja loimme kerhollemme alustavan rungon, jossa jo tässä vaiheessa näkyivät lasten mielikuvituksen käyttö ja mielenkiinnonkohteet. Itse toiminnassa mahdollistimme lasten mielikuvituksen käytön antamalla heille paljon aikaa ja kysymällä heidän mielipiteitään. Rohkaisimme lapsia tekemään omia päätöksiään. Tämä tapahtui muun muassa antamalla lapsille avoimia ongelmia, joihin heidän täytyi itse löytää ratkaisuja. Pyrimme myös siihen, että emme aina itse menneet toiminnassa ensimmäisinä, vaan annoimme lapsille mahdollisuuden näyttää meille esimerkkiä.

Lasten mielikuvituksen käyttö tuli kerhossamme esille niin, että he uskalsivat lähteä kokeilemaan omia ideoitaan ja toivat niitä esille, kuten olimme pyytäneetkin. He uskalsivat heittäytyä erilaisiin leikkeihin ja rooleihin. Oli hienoa nähdä lasten rohkeuden ja kokeilunhalun kasvavan kerhon edetessä. Jo ensimmäisen kerran jälkeen lapsista tuli selvästi uteliaampia, he alkoivat kiinnittää huomiota pieniin seikkoihin toiminnassamme ja kyselemään niistä. Tutkimme yhdessä vastauksia lasten kysymyksiin ja pyrimme parhaamme mukaan ottamaan lasten huomiot ja ideat mukaan toimintaamme.

Toinen tutkimuskysymyksemme kohdistui enemmän meihin kuin lapsiin. Halusimme tietää, mitä toiminta antaisi meille kasvattajina. Opinnäytetyön ja toiminnan edetessä erityisesti teoriatietomme taidekasvatukseen liittyen on kasvanut. Tämän kaiken pohjalta meidän on jatkossa helpompi suunnitella pedagogisesti kestävää toimintaa. Saimme toiminnan aikana myös lisää rohkeutta ja varmuutta omaan päätöksentekoomme. Pääsimme kokeilemaan lasten kanssa, mikä toiminta toimii ja mikä ei, sekä mitä olisimme voineet tehdä toisin. Etenkin sellaiset tilanteet, jotka eivät mielestämme toimineet suunnitelmien mukaan, opettivat meille tärkeitä improvisaatiotaitoja. Koko opinnäytetyön prosessin aikana

olemme oppineet ja vahvistaneet yhteistyötaitojamme. Kompromissien tekeminen ja yhteisen ajatusmaailman löytäminen ei ole aina helppoa, mutta olemme mielestämme onnistuneet siinä hyvin. Samalla, kun olemme hioneet yhteistyötaitojamme, olemme myös oppineet kommunikoimaan paremmin ja tarkoituksenmukaisemmin toistemme sekä lasten kanssa.

3.3 Opinnäytetyömme tietoperusta

Toiminnallamme halusimme antaa lapsille ainutlaatuisen kokemuksen, jossa tutustumme leikin ja kokeilun kautta taiteen eri osa-alueisiin. Näiksi alueiksi valikoituivat pitkän pohdinnan jälkeen maalaus, tanssi ja liike, musiikki sekä improvisaatio ja viimeisen kerran ”taidepläjäys”, johon koko toimintamme nimi perustuu. Lapsiryhmä koostui kuudesta lapsesta ja yhtä monesta ainutlaatuisesta persoonasta. Osa oli luonnostaan puheliaampia ja valmiimpia heittäytymään, kun osa taas oli mieluummin hiljempää ja seurasi, mitä muut lapset tekevät. Meille oli alusta asti selvää, että meidän täytyy ohjaajina kiinnittää huomiota siihen, minkälaisia toimintoja valikoimme lapsille, jotta pystymme pitämään huolen, että kaikki lapset pääsevät osallistumaan niihin. Tässä tapauksessa suhteellisen pieni lapsiryhmä toimi meidän eduksemme, sillä pystyimme antamaan jokaiselle yksilökohtaista huomiota toiminnan aikana.

Melko aikaisessa vaiheessa meille ehdotettiin jonkinlaisen näyttelyn tai esittelyn järjestämistä vanhemmille kerhomme loputtua. Ajatus oli mielestämme hyvä, mutta päätimme kuitenkin luopua siitä, sillä halusimme toimintamme olevan kokonaan lapsille. Mikäli päämääränä olisi ollut jonkinlainen näyttely, meidän olisi pitänyt keskittyä läpi toiminnan enemmän taideteosten konkreettiseen tuottamiseen. Ilman näyttelyä saimme keskittyä täysin siihen, että lapset saavat mahdollisimman vahvoja ja positiivisia kokemuksia kerhon aikana. Idea siitä, että vanhemmat saavat myös muistoja toiminnastamme, oli kuitenkin hyvä, ja tässä opinnäytetyömme videointi nousi tärkeäksi. Toimintamme lopuksi kokosimme toiminnasta kuvatuista videoista koosteen, jonka myöhemmin poltimme DVD-levyille ja toimitimme vanhemmille maksutta. Näin toiminnassa mukana olleiden lasten perheetkin pääsevät omin silmin näkemään lapsien ilon kerhomme aikana.

Jokaisella toimintakerralla oli oma teemansa taiteeseen liittyen. Vaikka jokaisen toimintakerran teemat ja runko vaihtelivat, meillä oli mukana joitakin pysyviä elementtejä. Pysyviä elementtejä toiminnassamme olivat alussa pidettävä kannustuspiiri ja loppulaulu. Mielestämme selvä aloitus ja lopetus toiminnassa tekivät siitä selkeämmän kokonaisuuden lapsille ja meille.

Toiminnassa ei ollut mukana erityislapsia, mikä osaltaan helpotti suunnitelmarunگون luomista. Lapset kuitenkin osallistuivat ja olivat toiminnassa mukana kaikki omalla yksilöllisellä tavallaan. Osa lapsista oli halukkaampia kokeilemaan uutta ja he olivat ulospäinsuuntuneempia, kun taas osa tarvitsi selvästi aikaa käsitellä uusia tilanteita ennen kuin lähti niihin mukaan. Kaikkien toimiessa niin omalla tavallaan, oli ohjaajan roolissa välillä haasteita ottaa kaikki lapset samalla tavalla huomioon.

Emme halua vaatia lapsilta liikoja, mutta haluamme haastaa heidän kykyjään ja mielikuvitustaan. Lapsen mielikuvitus on voimakas asia, ja sen kehittäminen ja haastaminen voi muun muassa parantaa lapsen ongelmanratkaisukykyä. Mielikuvituksen haastamisen tulee olla luonnollista ja lapsilähtöistä, sillä mielikuvituksen tyrkyttäminen ja väkisin lapselle syöttäminen voi aiheuttaa pelkotiloja ja täten sotia kasvatuksellista ajatusta vastaan. Esimerkiksi pimeän pelko voi kasvaa hyvin suureksi, jos lapsi pakotetaan kuvittelemaan asioita. Tämän takia meidän tulee suunnitella toimintamme tarkasti ja pitää huoli, että lasten mielikuvituksen käyttö on lähtöisin heistä itsestään. Lapset ovat luonnostaan luovia ja pyrkivät selittämään ympäröivää maailmaa luovin menetelmin, kuten leikin ja taiteen kautta. Lapset käyttävät kaikkia aistejaan, mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Kaikilla lapsilla on se taito, ja meidän tehtävämme tulevana kasvattajina on ruokkia lapsen luovuutta. (Luovuus ja kehitys 2014)

3.3.1 Luovuus

Luovuutta käsitteenä on vaikea määritellä, mutta se yhdistetään usein taiteellisuuteen ja musiikillisuuteen. Luovuus on kuitenkin laajempi käsite, ja se pitää sisällään paljon muutakin. Luovuudessa ei ole oikeaa tai väärää, on vain monia tapoja tehdä ja suorittaa asioita. Kukaan meistä ei synny erityisen luovana ihmisenä, vaan kyseessä on taito, jota voi harjaannuttaa ja parantaa opettelun kautta. Luovuuden oppiminen vaatii lapselta ja aikuiselta aikaa. Liian hektinen elämä ja harrastetoiminta voi haitata luovuuden kehittymistä. Luovuus vaatii henkilöltä rohkeutta toimia omien halujensa mukaan pelkäämättä, että muut tuomitsevat tai pitävät häntä erilaisena tai outona. Tällainen rohkeus on yleensä ominaista luoville ihmisille, ja luovien henkilöiden itsetunto onkin yleensä hyvin vahva.

Luovuus ei ole sama asia kuin älykkyys tai erinomainen koulumenestys. Luovuus ei ole myöskään yksinomaan taiteellisuutta tai musiikillisuutta. Musiikki ja taide voivat sisältyä luovuuteen ja ovat täten luovuuden osia. Luovuutta voi olla olemassa ilman taidetta. Motivaatio ja intohimo ovat tärkeimmät voimavarat luovuuden opettelussa. Luova ajattelu vaatii halua ajatella luovasti. Lapsilla on yleensä halua kokeilla ja tuoda esille uusia ideoita. Lapsia on tärkeää rohkaista tällaiseen ajatteluun ja kokeiluun, sillä tämä auttaa heitä kokeilemaan uudelleen ja saavuttamaan jälleen uusia ideoita. Hyvän itsetunnon kehittyminen vaatii, että lapsella on aina joku, joka rakastaa häntä ehdoitta sekä pitää häntä hyvänä, arvokkaana ja lahjakkaana. Yhdenkin tällaisen ihmisen tuki voi olla tarpeeksi ja antaa lapselle valtavasti voimavaroja. Virheiden tekemistä ei saa pelätä. Toimivaa ideaa kehittäessä tulee lähes aina tehtyä virheitä, joista opitaan, ja sitten yritetään uudelleen. (Psykologia. 1987. 22, 370–371.)

Toiminnassamme kyselimme lapsilta, mitä kaikkea heidän mielestään kuuluu syksyyn. Lapset keksivät monia syksyisiä asioita, kuten sateen, sienet, tippuvat lehdet ja monia eläimiä. Tämän jälkeen leikimme lasten kanssa yhdessä joitakin syksyisiä asioita, joita lapset olivat keksineet. Leikimme muun muassa tippuvia lehtiä ja sadepisaroita sekä hiipiviä kettuja ja lyllertäviä siilejä. Toimintakertamme

tarkoituksena oli Reggio Emilia -pedagogiikkaa mukaillen keskittyä ensin havainnoimaan ympäröivää maailmaa ja tämän jälkeen tuoda havainnoimamme asiat osaksi leikkejä ja taidetta.

Leikkien jälkeen kysyimme lapsilta, huomaavatko he sisällä mitään syksyistä. Lapset huomasivat tilassa olevat sienet nopeasti, ja keräännymme niiden ympärille. Tämän jälkeen selitimme lapsille, että voisimme alkaa maalata joitain pohtimiamme syksyisiä asioita. Olimme kuitenkin

Kuva 3.

”unohtaneet” tuoda paikalle pensseleit, joten lasten täytyi keksiä vaihtoehtoinen tapa maalaukseen. Hyvin nopeasti lapset ehdottivat, että maalaisimme sienillä. Lapset osasivat ratkaista tämän ongelman nopeasti ja kekseliäästi. Kukaan ei ajatellut, että emme pystyisi maalaamaan, koska pensseleit ja kyniä ei ollut, vaan lapset mieltivät vaihtoehtoisia menetelmiä taiteen luomiselle. Ryhdyimme tuumasta toimeen ja annoimme kaikille lapsille essut ja paperin. Paperin värin lapset saivat valita itse. Sen jälkeen lapsille jaettiin värit ja he saivat alkaa maalata valitsemiaan syksyisiä asioita ”poimimillaan” sienillä. Annetuista maaliväreistä lapset valitsivat hyvin syksyisiä ja maanläheisiä sävyjä. Kaikki lapset keskittyivät hyvin omaan työhönsä eivätkä katselleet, mitä muut tekevät. Tämä johti hyvin persoonallisiin taideteoksiin (Kuva 3).

”Tää on tosi hauskaa!” – Kerholainen 5v.

Lapset osoittivat meille kykynsä tehdä luovia valintoja ja sen, että he eivät pelkää tehdä töistään sellaisia kuin haluavat. Saatuaan mahdollisuuden maalata sen, mitä he halusivat, jokainen syventyi omaan maailmaansa ja maalasi paperille niitä asioita, joita heidän mieleensä juolahti. Lapset olivat ylpeitä töistään, koska ne olivat täysin heidän omiaan, eivät jäljitelmiä jostakin mallista. Jälkeenpäin oli

hienoa kuulla, että lasten työt oli ripustettu heidän ryhmässään seinälle, jolloin kaikki saivat ihaila niitä.

Pohdimme lasten kanssa, millä kaikilla tavoilla voisi tuottaa musiikkia ja ääniä. Lapset keksivät hyvin pian, että esimerkiksi tömistelemällä ja taputtamalla voi tuottaa ääniä ilman soittimia. Lapset huomasivat myös, että yhdistelemällä erilaisia ääniä, kuten tömistelyä ja taputtamista, voi tuottaa monenlaisia ääniä yhtäaikaaisesti ja luoda tällä tavalla musiikkia ja rytmejä. Lähdimme laajentamaan tätä ideaa ja käytimme aikaa siihen, että tutkimme kaikkia mahdollisia kehostamme lähteviä ääniä. Meidän mielestämme lapset osoittivat erityisesti tässä toiminnassa kykynsä ajatella luovasti ja ”laatikon ulkopuolelta”. Käytyämme suuren osan kehomme äänentuottamismahdollisuuksista läpi, siirryimme seuraavaan toimintaosuuteen, jossa oli tarkoituksena jäljitellä syksyistä sademyrskyä käyttäen hyödyksi ainoastaan kehojamme.

Lasten musiikillinen tapa ajatella vahvistuu ja kehittyy luovassa prosessissa, johon sisältyy ongelmanratkaisua, leikkiä ja keksimistä. Aikuisen tehtävänä on tarjota lapselle välineitä ja virikkeitä, joilla lapsi itse pystyy toteuttamaan taiteellisuuttaan. Lapsia tulee kannustaa pääsemään omiin johtopäätöksiinsä ja ratkaisuihinsa. Leikissä ja itseilmaisussa kaikki lasten antamat vastaukset ovat hyväksyttäviä. Ohjaajan tehtävä ei ole moittia lasten ideoita vaan vaalia niitä. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001, 129.)

Käydessämme läpi kehostamme lähteviä erilaisia ääniä, lapset osoittivat mielikuvituksensa meille tavalla, jota emme aluksi odottaneet. Lapset kiinnostuivat toiminnasta heti ja ehdottelivat meille vuorollaan erilaisia tapoja tuottaa ääniä kehollaan. He olivat selvästi innostuneita ja saivat kokea jokaisella uudella äänellä onnistumisen tunteen siitä, että he olivat kehittäneet jotain uutta. Kaikenlaisen musiikkitaiteen kuten laulun ja soittamisen kautta vahvistamme ryhmän läsnäoloa, kohtaamista ja yhteisöllisyyttä. Mikäli aikuinen valitsee lapsille pedagogisesti sopivia musiikillisia toimintoja, saavat kaikki lapset kokea onnistumisen ilon. Tällä tavalla vahvistetaan lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja (Marjamäki, Kosonen, Törrönen & Hannukkala 2015, 23). Mietittyämme jonkin aikaa kehon ääniä, äänitimme ainoastaan niitä käyttäen lasten toteuttaman syksyisen sateen.

Lasten luovuutta on hankala mitata, kuten luovuutta yleensäkin. Jokainen määrittelee luovuuden omalla tavallaan, ja omasta mielestään luovatkaan ihmiset eivät kykene luovaan ajatteluun jatkuvasti. Lapset kuitenkin näkevät maailman toisella tavalla kuin me aikuiset, ja sitä tapaa on monesti hankala kutsua miksikään muuksi kuin luovaksi. Lapsilla on hyvin paljon ideoita, ja he elävät leikin kautta, jolloin kaikella on mahdollisuus olla mitä vain. Tämän luovan ajattelun tukeminen ja siihen kannustaminen oli toiminnassamme tärkeää.

Luovuus kukoistaa parhaiten ympäristössä, jossa arvostetaan oppimista. Hyvät arviot ovat vain mittareita, oppiminen ja sen synnyttämä ilo ovat kuitenkin tärkeitä. Luovuus on aina työtä ja sitä tulisi arvostaa sellaisena. Uudet, mahdollisesti mullistavat ideat eivät synny sattumalta, vaan niiden eteen on nähtävä paljon vaivaa ja niiden hiomiseen on käytettävä aikaa. Luovuuden käsite on paljon laajempi kuin siihen yhdistetyt alakäsitteet. (Solatie 2009. 43, 51.)

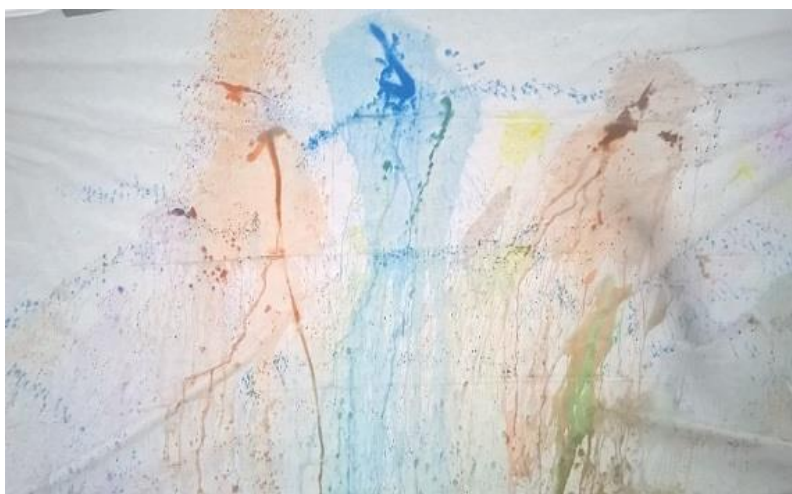
”En ole koskaan epäonnistunut. Olen vain löytänyt 10 000 ideaa, jotka eivät toimi.” – Benjamin Franklin

Toiminnassa tarkoituksenamme oli heitellä maalilla täytettyjä vesi-ilmapalloja ulkona kankaalle, mutta testaillessamme huomasimme pian, että ideaa ei voi toteuttaa aivan niin kuin olimme suunnitelleet. Aloimme pikaisesti suunnitella muita ideoita, joilla maalia voitaisiin ”räiskiä”. Päädyimme kokeilemaan maalilla täytettyjä pulloja. Maali oli helppo sekoittaa pulloihin, ja sitä oli myös helppo heittää. Se myös sotkisi vähemmän lapsia. Oli todella hyödyllistä, että kävimme testaamassa ideaamme päiväkodilla hyvissä ajoin, sillä jos olisimme menneet pitämään toimintaa pelkästään ideoiden pohjalta, olisimme joutuneet suuriin vaikeuksiin.

Ennen toiminnan alkua sekoitimme maalit pulloihin ja ripustimme ulos ison kankaan, johon ”pläjäyttelimme” maalia. Pihalle päästyämme aloitimme tuttuun tapaan yhteisellä kannustuspiirillä. Lapsien kiinnostus keskittyi heti ulkona olleeseen kankaaseen, sillä se oli epätavallinen asia heidän päiväkotinsa pihalla. Emme kuitenkaan suunnanneet suoraan kankaan luokse, vaan kuljimme sinne seuraa johtajaa -leikin avulla. Jokainen sai vuorollaan johdattaa muuta ryhmää

lähemmäs määränpäättä. Kankaan ja maalien luokse päästyämme, tutkimme ensin mitä paikan päältä löytyi. Ideanamme oli, että maalia heitellessämme voimme samalla leikkiä hittielokuva Frozenin päähahmoa, Elsaa. Tätä ennen varmistimme, että kaikki lapset ovat nähneet elokuvan, jotta he ymmärtävät leikin ja toiminnan yhteyden. Frozen idea ei ollut meidän, vaan se tuli lapsilta, kun olimme tutustumassa päiväkodilla ennen toimintojen alkua. Meillä kävi hyvä tuuri, koska ennen viimeistä kertaa oli satanut ensilunta, joka helpotti Frozenin tunnelmaan pääsyä. Puimme lapsille päälle sadetakit, jotka suojasivat heidän ulkovaatteitaan maaliroiskeilta. Selitimme lapsille, että jokainen saisi vuorollaan käyttää Elsan taikavoimia heittämällä maalia kankaalle. Tämän jälkeen laitoimme elokuvasta tutun Let it go -kappaleen soimaan taustalle ja annoimme lasten käyttää taikavoimiaan yksitellen. Kävimme kierroksen läpi kahdesti, ja kaikki saivat valita, minkä väristä maalia halusivat käyttää. Otimme taideteoksesta ja meistä yhteiskuvia (Kuva 4).

”Pläjäyttelyn” tarkoituksena oli saada lapset heittäytymään toimintaan, leikkiin ja tunnelmaan. Halusimme lapsien ymmärtävän maalien roiskimisen kautta, että taiteella ei ole rajoja ja tavat sen toteuttamiseen ovat loputtomat. (Meidän perhe. 2015. 3, 38–41). Tarkoituksena oli ennen

Kuva 4.

kaikkea pitää hauskaa, ja sekä lapset että me nautimme toiminnasta. Pyrimme tekemään maalien roiskimisesta kerhomme kohokohdan ja sellaisen asian, jota lapset muistelevat ilolla vielä pitkään.

”Jee! Vieläkin saa tehdä teidän kanssa yhdessä juttuja! Kivaa!” – Kerholainen 5v.

3.3.2 Lapsi oppijana

Lapsi oppii parhaiten, kun oppi esitetään hänelle mieluisassa muodossa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi erilaiset leikit, joihin on upotettu jokin opetuksellinen idea. Leikkien kautta oppiminen on luonnollista, ja se tapahtuu omalla painollaan. Lisäksi lapsen hauskanpito tilanteessa

Kuva 5.

auttaa asioita painumaan hänen mieleensä paremmin. Aikuisten tehtävänä on auttaa lasta jäsentämään häntä ympäröivää maailmaa ja pitämään yllä hänen innostustaan uuden oppimiseen. Vaikka leikin pohjimmainen idea olisikin opettaa lasta, ei leikin itseisarvoa saa kuitenkaan unohtaa. Mikäli oppia korostetaan liikaa, voi leikin taika kadota, ja tällöin leikin kautta oppimisen idea särkyä. (Kala-joki. Lapsi oppii leikiten.)

Suunnittelimme lapsille esteradan (Kuva 5 ja Kuva 6) johon sisältyi tanssia, oman kehon hallintaa ja ongelmanratkaisua. Kerroimme lapsille, kuinka olimme aikaisemmin samana päivänä tavanneet velhon. Tarinamme ja teemamme linkittyivät hieman ajankohtaiseen Halloweeniin. Me kysyimme lapsilta, tietävätkö he, mitä juhlaa juhlitaan lähipäivinä, ja lapset tunnistivat juhlapyhän. Yksi lapsista muisti jopa lauseen ”karkki vai kepponen”, mistä pääsimme luontevasti jatkamaan tarinaamme näkemästäme velhosta. Kerroimme lapsille, kuinka velho oli kysynyt meiltä, että ”karkki vai kepponen?”, mutta meillä ei ollut antaa hänelle karkkia. Tämän takia velho lumosi meidät ja kaikki lapset tanssikuumeeseen, jonka takia meidän piti tanssia niin kauan kunnes löytäisimme taikajuomaa, joka vapauttaa meidät kirouksesta.

Esteratamme koostui viidestä esteestä, jotka lapsien piti selvittää samalla tanssien. Osa esteistä antoi lapsille mahdollisuuden keksiä, millä tavalla he suorittaisivat sen, ja moni lapsista kokeilikin erilaisia tyylejä esteitä läpi selvittäessään. Esteradan aikana taustalla kuului koko ajan taianomaista musiikkia, jota soitimme tietokoneelta. Tämä auttoi lapsia ja meitä oikeaan tunnelmaan pääsemisessä ja toimi lisäksi rytminä tanssille. Ensimmäisen esteen kohdalla lasten piti tunnistaa värit ja liikkua ainoastaan samanvärisiä laattoja pitkin. Lapset saivat valita, minkä väriseltä laatalta he tiensä aloittivat, kunhan he jatkoivat loppuun asti saman värin kanssa. Tämän jälkeen siirryimme seuraavaan esteeseen, jossa jalkapohjat eivät saaneet koskettaa patjaan, sillä se oli juoksuhiekkaa. Muuta sääntöä patjan ylittämiseen ei ollut, vaan lapset saivat kehitellä omat tapansa ylittää patjan. Juoksuhiekan ylittämiseen löytyi lapsilta monia hienoja variaatioita, ja olimme hyvin tyytyväisiä siitä, että kaikki lapset eivät vain matkineet toistensa tyylejä. Sen jälkeen meidän kaikkien piti ryömiä pimeään tunneliin läpi. Tunneliin mahtui ainoastaan yksi ihminen kerrallaan, joten lapsien täytyi odottaa vuoroaan samalla tanssien.

Kuva 6.

Tunnelin jälkeen meidän täytyi ylittää rotko, jonka päälle oli onneksi kaatunut puunrunko. Tällä rastilla lapsilta vaadittiin hyvää tasapainoa. Tasapainon pitäminen hankaloitui entisestään jatkuvan tanssimisen takia. Viimeisenä lapsia oli vastassa hyvin tiheä metsä, jonka läpi he pääsivät vain pujottelemalla puiden lomassa. Viimeiselläkin rastilla lapsilta vaadittiin hyvää tasapainoa ja kehonhallintaa, etteivät he törmäisi keiloihin eli puihin.

Käytyämme radan läpi muutaman kerran, aloimme etsiä sen varrelta taikajuomia ja löysimme ne ennen pitkää. Taikajuoma oli vettä, joka tuli tässä vaiheessa tarpeeseen, sillä kaikille oli jo ehtinyt tulla hieman hiki. Juotuamme taikajuoman ja vapauduttuamme tanssikuumeesta oli kaikkien mielestä hyvä idea rentoutua hetki. Pyysimme kaikkia lapsia vuorotellen näyttämään kaikille muille oman rennon asentonsa, jota muiden piti matkia.

Esteradan ja leikin kautta kävimme lasten kanssa läpi asioita, joita heidän on hyödyllistä harjoitella. Värien opetteleminen ja tunnistaminen, kehon hallinta sekä liikkumisen ilo ovat kaikki asioita, joita lasten on hyvä oppia tulevaisuutta ajatellen. Kaiken tämän opettaminen kuuluu päiväkodin arkeen, ja monesti opettavainen toiminta pyritäänkin integroimaan leikkiin, sillä tällä tavalla lasten mielenkiinto opittavaan asiaan kestää kauemmin. Toiminnan aikana lapset saivat myös osoittaa luovuuttaan vaihtelemalla tyyliään selvitä esteistä. Lapset muokkasivatkin tyyliään kulkea radan läpi joka kierroksella. Tällä tavalla rata säilyi heille myös mielekkäänä, sillä he eivät suorittaneet samoja asioita samalla tavalla uudestaan ja uudestaan. Tällainen toiminta käy nopeasti tylsäksi ja tämän takia oli mielestämme hyvä, että lapset osasivat heittäytyä ja kokeilla uusia tyylejä. Liikkuminen lasten ehdoilla tarjoaa hyvää harjoitetta myös aikuisen mielelle ja läsnäolon taidoille. Aikuisen tulee osata kannustaa ja rohkaista lasta toimimaan toisin, ja tämä tarkoittaa joskus sitä, että annetaan lasten ohjata toimintaa eteenpäin (Marjamäki ym. 2015, 21). Pyrimme luomaan innostavan ympäristön järjestämällä lapsille mielenkiintoisen ja virikkeellisen toimintakentän. Hyvän ilmapiirin kautta teimme lapsille mukavan ja eheän kokemuksen. Tällaisen tilanteen luominen vaatii suunnittelua ja omaa innostusta, eikä toimiva tilanne synny itsestään, vaan sen eteen täytyy tehdä työtä. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 64.)

Toimintamme aikana tutustuimme myös soittimiin, joita olimme tuoneet paikalle niin kotoa kuin päiväkodin varastostakin. Kysyimme lapsilta, tunnistavatko he soittimia ja tietävätkö he, kuinka niitä soitetaan. Monet soittimista olivat lapsille jo ennestään tuttuja, mutta mukana oli muutama uusikin tuttavuus. Emme tuoneet mukanaamme vain klassisia soittimia, vaan meillä oli myös tabletti, jolla pystyimme soittamaan eri soittimia virtuaalisesti.

Kaikki lapset eivät olleet paikalla, mikä osoittautui hyväksi asiaksi, sillä näin jokaisella lapsella oli enemmän aikaa tutustua soittimiin. Kaikki lapset olivat soittimista innoissaan ja kokeilivat niitä mielellään. Emme ainoastaan soittaneet soittimia vaan pohdimme myöskin niiden tuottamia ääniä ja sitä, millä tavalla ne erosivat toisistaan. Lapset olivat innoissaan soittimista, ja vaikka monet niistä olivat tuttuja, eivät lapset olleet välttämättä varmoja, miten niitä soitetaan. Kävimme

lasten kanssa läpi soittimien nimet ja miten kyseisiä soittimia soitetaan. Tämä oli lapsille opettavainen kokemus, ja vaikka opetusta ei ollut suoranaisesti yhdistetty leikkiin, oli lapsilla koko ajan hauskaa. Tämä oli ensisijaisen tärkeää, sillä emme halunneet pitää lapsille ”oppituntia”, jossa mekaanisesti opettelemme asioita, vaan halusimme heidän itse oivaltavan asioita soittimista. Etenkin soittimia soit- taessaan monen lapsen kasvoille nousi leveä hymy samalla kun he saivat soitti- men soimaan.

3.3.3 Reggio Emilia -pedagogiikka

Toiminnassamme sovellamme Reggio Emilia -pedagogiikkaa, jonka tarkoituk- sena on oppia ilon, leikin, tunteiden ja taiteen kautta. Reggio Emilia -pedagogii- kan kehitti Loris Malaguzzi. Emme kuitenkaan noudata mallia orjallisesti, vaan otamme sieltä vaikutteita toimintaamme. Tällaisia ovat esimerkiksi lapsilähtöinen tapa toteuttaa toimintaa pienissä lapsiryhmissä. Lisäksi lapset pääsevät syventy- mään teemoihin, jotka heitä kiinnostavat. Reggio Emilia -pedagogiikkaa hyödyn- täviä päiväkoteja on jo Suomessakin useita. Ajattelumallia ei voi noudattaa orjal- lisesti, vaan se täytyy toteuttaa jokaisessa yksikössä omalla tavallaan.

Olemme kasvattajina tärkeässä asemassa ohjaajina, ja yksi meidän haasteis- tamme on saada pidettyä lapsien mielenkiinto aiheeseen yllä. Voimme pitää yllä lapsien kiinnostusta aiheisiin linkittämälle ne esimerkiksi loruihin tai leikkeihin, joi- den kautta tutustumme uusiin asioihin. Leikin kautta oppiminen on myös tärkeä osa Reggio Emilia -pedagogiikkaa. Lapset kohdataan pikemminkin perheen ja yhteisön arvokkaina jäsenenä kuin erillisinä hahmoina. Lapsilla on tarve ja oikeus ilmaista itseään monilla eri tavoilla, esimerkiksi piirtämällä, tanssimalla, laula- malla ja leikkimällä. Tärkeänä piirteenä näkyy myös se, ettei lapsille anneta val- miita vastauksia, vaan pyritään kannustamaan lapsia luovuuteen ja tutkimiseen. Mitä enemmän ja mitä tarkempia havaintoja me teemme, sitä paremmin pys- tymme käsittelemään jo olemassa olevaa maailmaa. Myös itsetietoisuus kasvaa havainnoinnin yhteydessä. Ohjaajina meidän onkin huolehdittava, että ympäristö tarjoaa lapsille monipuolisia havainnointimahdollisuuksia. (Hakkola, Laitinen & Ovaska-Airasmaa 1991, 138.; Tuntematon 2015, Reggio Emilia)

Lähdimme suunnittelemaan toimintaa Reggio Emilia -ajattelun pohjalta ja päätimme, että ottaisimme taiteen keinoiksi valokuvaamisen, maalaamisen ja improvisaation. Reggio Emilia -ajatusmaailma näkyi toiminnassamme niin, että kaikessa, mitä teimme, oli takana jatkuva teema, joka oli lähtöisin lapsien omasta kiinnostuksesta.

Toimintaamme varten olimme jo aikaisemmin askarrelleet lapsille ja meille pahvista omat kehykset, joiden avulla ulkona voisi ”kuvata” syksyisiä asioita.

Kuva 7.

Samalla pihalla kävellessään lapset huomaamattaan tutkivat, mitä kaikkea syksyyn kuuluu. Käynnistimme toimintamme tutulla kannustuspiirillä, johon lapset alkoivat uskaltautua jo paremmin mukaan. Tämän jälkeen jaoin lapsille kehykset ja annoimme heidän hetken aikaa kulkea pihalla rauhassa ja etsiä asioita, joista he haluaisivat ottaa kuvan. Toiminnan ajatuksena oli, että lapset saavat rauhassa tutkia syksyistä maisemaa ja samalla etsiä sieltä heitä eniten kiinnostavia kohteita. Kohteiden kehystämisen tarkoitus oli myös symboloida sitä, että muistojen luomiseen ei aina tarvita fyysistä valokuvaa, jota pidellään kädessä, vaan muistoja ja hetkiä voi tallentaa myös mieleensä. Jokainen lapsi sai kehystä kaksi kuvaa, jonka jälkeen koko ryhmä kokoontui aina yhden kuvan luokse. Kuvauspaikalla kuvan ottaja sai selittää kaikille, mitä kuvassa on ja miksi hän oli ottanut kuvan (Kuva 7).

Reggio Emilia -pedagogiikassa erityisesti lapsen oppiminen ja sen dokumentointi ovat keskiössä. Dokumentointi voi tapahtua monella tapaa, esimerkiksi valokuvaamalla, kirjoittamalla tai videoimalla. Keskeisenä dokumentoinnissa on se, että tutkitaan lasten toimintatapoja, sanoja ja päähänpistoja. Taidekasvatuksen kannalta on kuitenkin huomionarvoista, ettei Reggio Emilian päivähoidossa puhuta lasten kuvataiteellisesta toiminnasta taidekasvatuksena, vaan ideana on koros-

taa uutta suhtautumista lapsiin. (Rusanen 2007, 96–98; Reggio Emilia – pedagogiikka, Vuosiluku tuntematon.; Ruokonen ym. 2009, 85.; Puurula, Reggio Emilia ja Reggio Emilia -pedagogiikka.)

Lapset olivat kyselytuokiossamme ennen toimintojen alkua toivoneet eläimiä ja maalaamista, joten annoimme jokaiselle mahdollisuuden maalata lempieläimensä. Emme tuoneet tilaan mitään maalausvälineitä. Pyysimme lapsia miettimään, millä voisimme maalata, koska välineitä ei näkynyt. Hyvin pian lapset keksivät pensseleiden vaihtoehdoksi kädet. Pyrimme välttämään tilannetta, jossa lapset kopioisivat työt toisiltaan, joten kehotimme heitä pitämään oman lempieläimensä salaisena maalaamisen ajan. Tämä ei kuitenkaan iloksemme ollut ongelma, vaan jokainen lapsi keskittyi hyvin tarkasti omaan maalaukseensa. Kun olimme valmiita, kaikki saivat kertoa maalaamistaan eläimistä. Kellään ei ollut samaa lempieläintä, ja jokaisen työ oli todella persoonallinen. Lapsia ei missään vaiheessa haitannut taustalla kuvannut kamera. Päinvastoin tuntui siltä, että lapset nauttivat kuvattavana olemisesta, sillä lapset selvästi pitivät huomion keskipisteenä olemisesta. He myös olivat innoissaan mahdollisuudesta pelleillä kameran edessä.

Dokumentointi oli suuri ja kantava osa toimintaamme alusta loppuun. Videoimme kaiken, mitä teimme toimintamme aikana ja otimme lisäksi valokuvia jokaisella toimintakerralla. Dokumentoinnin ansiosta me saimme kasvattajina toiminnasta enemmän, sillä pystymme analysoimaan päätöksiämme vielä jälkeenpäinkin ja näkemään, millä alueilla voisimme parantaa ohjaustamme. Lisäksi lapset ja heidän vanhempansa pääsevät näkemään toiminnan ja kaiken, mitä siellä on tehty, vielä vuosienkin päästä. Se, että toiminta tuodaan näkyväksi kaikille osapuolille, lisää toiminnan luotettavuutta ja eettisyyttä. (Rusanen ym. 2009, 85). Yleensä vanhemmat haluavat tietää lastensa hoitopäivistä, ja luonnollisesti heillä on siihen oikeus. Kuuleminen lapsen päivästä hoitajilta vahvistaa kodin ja päiväkodin välistä suhdetta. Joskus lasten päivästä on kuitenkin mukava saada muitakin muistoja kuin kertomuksia, ja tällaisia muistoja halusimme perheille tarjota.

3.3.4 Mitä ovat varhaiskasvatussuunnitelma ja sen perusteet?

Varhaiskasvatussuunnitelma on hoitohenkilökunnan ja vanhempien yhdessä laatima suunnitelma, jossa arvioidaan ja tarkkaillaan lapsen käytöstä, kehitystä ja tapoja. Sen avulla on helpompaa seurata lapsen kehitystä niin pidemmällä kuin lyhemmälläkin aikavälillä. Lapselle voidaan asettaa tavoitteita, joiden saavuttamista voidaan arvioida ja suunnitella varhaiskasvatussuunnitelmassa. Se on jokaiselle lapselle yksilöllinen, ja siihen kirjataan ylös kaikki hänen kasvustaan. Vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä mietitään mahdolliset erityisen tuen tarpeet ja niihin liittyvät toimenpiteet. Lapsi voi olla itsekin mukana aikaisemmin sovitulla tavalla. Kaikkien lasten varhaiskasvatussuunnitelmat yhdistetään päiväkodin arkeen. (Stakes 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tarkoittavat yhteiskunnan järjestämää ja valvomaa varhaiskasvatuksen valtakunnallista linjaa varhaiskasvatuksessa. Perusteiden avulla voidaan ohjata varhaiskasvatuksen toteuttamista. Niiden avulla varmistetaan, että lapset saavat kaikkialla samanarvoista kohtelua, oikeanlaista kasvatusta ja oikeuksia tiettyjen määrättyjen lakien ja säädösten nojalla. Perusteiden tavoitteena on saada varhaiskasvatuksen toteuttaminen yhdenvertaiseksi koko Suomessa. Tavoitteisiin kuuluu myös ammattitietoisuuden lisääminen, vanhempien osallistaminen, sekä lasten hyvinvoinnin ja kasvun edistäminen. Kunnat huolehtivat ja valvovat järjestämäänsä varhaiskasvatusta ja toteuttavat perusteita perheitä parhaiten palvelevilla tavoilla. (Stakes 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu erilaisista sisällöllisistä orientaatioista; matemaattisesta, luonnontieteellisestä, esteettisestä, historiallis-yhteiskunnallisesta, eettisestä sekä uskonnollis-katsomuksellisesta orientaatiosta. Orientaatiot eivät tarkoita oppiaineiden opettamista vaan erilaisten kokemusten ja ympäristön monimuotoisen ymmärtämisen välineiden esittelyä lapsille. Orientaatiot ja niiden painotukset, jotka on esitelty lapselle hänen ollessaan pieni, voivat vaikuttaa suuresti hänen kiinnostuksen kohteisiinsa ja arvoihinsa vanhempana. (Jormakka 2011.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat valtakunnalliset, eli ne ohjaavat kaikkien Suomen kuntien varhaiskasvatusta. Jokaisella kunnalla on kuitenkin lisäksi oma varhaiskasvatussuunnitelmansa. Se pohjautuu valtakunnalliseen vastuun mutta käsittelee tarkemmin oman kunnan päivähoitoa ja varhaiskasvatusta. Opetushallitus muokkaa parhaillaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, ja uudistettu versio annetaan kunnille normina vuoden 2017 alussa. Siihen asti varhaiskasvatuksen sisältöä ja pedagogiikkaa ohjaavana suosituksena toimivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Stakes 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan "leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ja kokeminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapselle luonteva toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan ja käsitystä itsestään sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Toimiesaan itselle mielekkäällä tavalla lapsi myös ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan. Kun kasvattajat toimivat ja keskustelevat yhdessä lasten kanssa sekä havainnoivat lasten toimintaa, heille avautuu kanava lasten ajatteluun ja maailmaan."

Päivähoitotyöllä Kemin kaupungissa on pitkät perinteet, ja päivähoito onkin aina ollut yksi kaupungin painopisteistä. Teollisuus on tarjonnut työpaikkoja runsaasti myös naisille, minkä vuoksi päivähoitoa (aiemmin lastentarhatoimintaa) on järjestetty jo 1920-luvulta lähtien. Päivähoito oli yksityistä vuoteen 1973 asti, jolloin se siirtyi kaupungin vastuulle. Kemin kaupungin toiminta-ajatuksena on *"järjestää laadukkaita palveluja asukkailleen ja edistää omalla toiminnallaan ja yhteistyöllään seutukunnan hyvinvointia."* Kemissä varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä hyvään ja tasapainoiseen elämään. Kemin varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Jaakkola ym. 2011)

4 PROJEKTIN JA OMAN TOIMINNAN ARVIOINTI

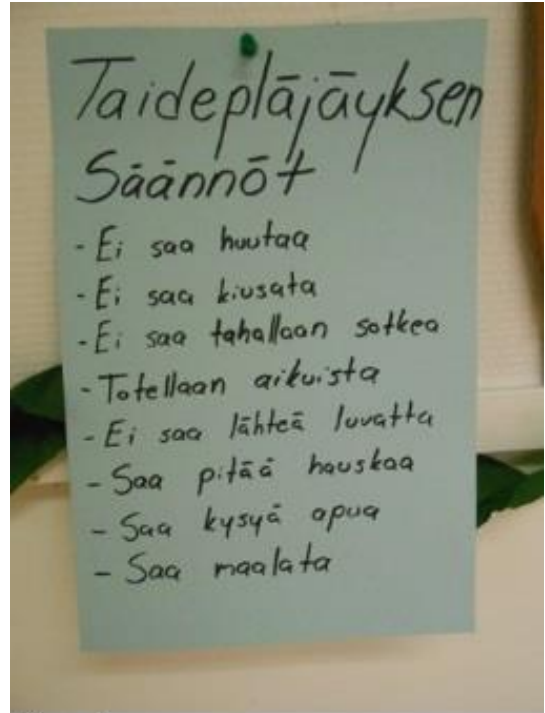
Luovuutta on joskus hankala tunnistaa. Tämä voi johtua siitä, että luovuus on hyvin laaja ja monimutkainen käsite. Luovuus ja taide ovat hyvin henkilökohtaisia kokemuksia. Ne eivät asetu yksistään millekään alalle, vaan jokaisella alalla voi olla luova. Tiesimme alusta asti, että tämän ikäiset lapset kykenevät jo luovaan ajatteluun ja heidän mielikuvituksensa on hyvin rikas. Olimme kuitenkin mahdollisesti aliarvioineet lasten kykyä tehdä luovia ratkaisuja omien ennakkokäsitystemme takia. Lapset yllättivät meidät täysin kyvyllään heittäytyä ja ”ajatella laatikon ulkopuolelta”. Olimme tyytyväisiä, kun lapset osoittivat ennakkoluulomme vääriksi ja uskalsivat tehdä omia päätöksiään.

Pyysimme ennen toimintojemme alkua, että päiväkodin henkilökunta valitsisi meille kuuden hengen lapsiryhmän, joka osallistuisi toimintaamme. Halusimme myös, että ryhmä olisi kiinteä, joten toivoimme lapsia, jotka ovat pääasiassa päivittäin hoidossa. Tämä takaisi sen, että lapset ja me saamme mahdollisimman paljon irti toiminnasta. Olisi ollut hankala vetää teemoitettua toimintaa joka viikko uudelle ryhmälle. Suuri osa ajasta olisi mennyt luultavasti tutustumiseen, ja emme usko, että lapset olisivat heittäytyneet toimintaan samalla tavalla. Nyt meillä oli mahdollisuus tutustua lapsiin ennen toimintaa sekä ensimmäisellä kerralla. Molempinpuolisen alkujännityksen hälvennyttyä toiminta lähti etenemään luontevammin. Henkilökunta oli valikoinut ryhmäämme lapsia, joiden he kokivat eniten hyötyvän tällaisesta toiminnasta. Ryhmässä oli luonteeltaan monenlaisia lapsia, mutta kaikki toimivat kuitenkin hienosti yhdessä.

Odotimme innolla kerhon alkua ja itse toimintaa. Olimme suunnitelleet toimintaa kauan, ja oli jännittävää päästä näkemään, kuinka se toimii käytännössä ja miten lapset ottavat meidät vastaan. Meitä jännitti, miten lapset heittäytyisivät toimintaan mukaan. Toivoimme, että he kaikki ottaisivat uudet tilanteet avoimin mielin vastaan ja olisivat alusta asti innokkaita kokeilemaan uutta. Olimme kuitenkin valmistautuneet siihen, että lapsilla voisi mennä muutama kerta meihin tutustumiseen ja toiminnan sisäistämiseen. Pyrimme siitä huolimatta saamaan oman in-

nostuksemme kautta lapsetkin innostumaan toiminnasta mahdollisimman nopeasti. Pääasiassa halusimme tarjota lapsille erilaisen, jännittävän, taiteisiin innostavan ja hauskan kokemuksen.

Halusimme luoda toimintaamme selvän rungon, joka toistuu muuttumattomana kerrasta toiseen. Tämä loi tietynlaista selkeyttä toiminnan etenemisestä sekä lapsille että meille. Runko koostui muutamasta elementistä, jotka olivat läsnä jokaisella kerralla. Nämä olivat kannustuspiiri, vaihtuva päätoiminta, sekä loppulaulu.

Kuva 8.

Aivan ensimmäisen toimintakertamme aloitimme hakemalla lapset omista tiloistaan ja saattamalla heidät jonossa päiväkodin liikuntatilaan, jossa pidimme toimintamme. Kaikki toimintaamme osallistuneet lapset eivät ikävä kyllä olleet paikalla, mutta olimme valmistautuneet siihen, että poissaoloja tulee olemaan. Oli ensimmäinen toimintakerta, joten päätimme vielä kerrata kaikkien nimet tutustumisleikin avulla. Olimme leikkineet leikkiä aikaisemminkin, kun kävimme tutustumassa lapsiin ensimmäisen kerran, ja he tuntuivat pitävän siitä, joten päätimme ottaa sen uudestaan. Tämän jälkeen siirryimme kannustuspiiriin, jossa jokainen lapsi saa kulkea muiden ympäri, muiden samalla kannustaessa häntä toistamalla hänen nimeään. Lapset olivat aluksi hieman haluttomia kokeilemaan kannustuspiiriä, mutta kun saimme houkutelua yhden kokeilemaan, innostuivat muutkin. Tämän jälkeen istuimme kaikki alas ja laadimme yhdessä kerhomme säännöt (Kuva 8). Pääasiassa lapset keksivät säännöt. Johdattelimme lapsia hieman joillakin avustavilla kysymyksillä, mutta lasten laatimat säännöt olivat hyvin samantaisia kuin mitä me olimme suunnitelleet. Valitsimme ensimmäiselle kerralle maalaamisen, sillä lapset olivat toivoneet sitä ja se oli mielestämme sopivan turvallinen aloitus. Maalaaminen on lapsille ennestään tuttua toimintaa, ja se tuntui siksi varmimmalta tavalta saada kaikki lapset innostumaan toiminnasta. Maalaamisen lomassa pystyimme myös helposti tutustumaan lapsiin.

Teeman ollessa musiikki lauloimme tuttuja lauluja, joita muokkasimme hieman yhdessä lasten kanssa. Ensimmäisenä lauloimme kaikille tutun kolme pientä elefanttia -laulun, jonka aikana tarkoitus oli muuttaa laulun tarinaa spontaanisti. Lapset olivat tästä kyllä innoissaan, mutta laululeikki tuntui kuitenkin hieman rikkonaiselta pysäytysten ja sanavaihdosten takia. Seuraavaksi tarkoituksenamme oli vetää viisi pientä ankkaa -laulu samalla tyyliä ja muokata tarinaa lennosta. Huomasimme kuitenkin ensimmäisestä laululeikistä, että tämä ei ollut kovin toimivaa. Lapset innostuivat jo alkuperäisestä ankkalaulusta, joten päätimme laulaa laululeikin lasten kanssa lapsille tutulla tavalla. Ajatuksena leikki oli mielestämme todella hyvä. Lapset saivat luoda uuden laulun valmiiksi tutun laulun pohjalta, mutta toiminta muuttui aina vain sekavammaksi laulun edetessä pidemmälle. Aluksi oli helppo muistaa muutokset, joita lauluun yhdessä teimme, mutta kun niitä alkoi olla useampia, eivät lapset enää muistaneet, mitä piti tehdä, ja laululeikin idea särkyi. Tästä johtuen emme vetäneet toista laululeikkiä samalla kaavalla vaan päädyimme laulamaan alkuperäisen version.

Laulun muokkaaminen oli mielestämme hyvä idea, mutta se olisi ehkä ollut toimivampi vedettynä isommille lapsille tai jos toimintamme lapset olisivat leikkineet samankaltaisia leikkejä aikaisemmin. Tämä olisi voinut tehdä toiminnasta sulavampaa ja eheämpää. Emme kuitenkaan menneet tilanteesta paniikkiin, vaan selvisimme siitä mielestämme hyvin. Vaihdoin rauhallisesti ja nopeasti suunnitelmiamme ja etenimme niiden mukaan. Emme kadu, että kokeilimme lasten kanssa tällaista laululeikkiä, sillä opimme siitä paljon.

Maalatessamme toinen meistä meni auttamaan lapsia käsien pesemisessä, kun taas toinen jäi vetämään valmiille lapsille pieniä leikkejä, jotta heidän aikansa ei kävisi pitkäksi. Kaikkien ollessa valmiina jatkoimme yhdessä suunniteltua toimintaamme. Yhteistyömme näissä tilanteissa sujui meiltä mielestämme hyvin ja joutuvasti. Asiaa ei ollut mietitty etukäteen, vaan se tapahtui sanattomasti. Koemme yhteisen pitkäaikaisen ystävytemme helpottaneen toimintojen vetämistä tältä ja monelta muultakin osalta. Tunnettiin toisemme jo niin hyvin, että viestintäämme ei välttämättä tarvita edes sanoja. Lisäksi uskallamme sanoa toisillemme, mitä mieltä oikeasti olemme, ja tämä nopeuttaa etenemistämme projektissamme.

Viimeisellä kerralla kävimme lasten kanssa pienen keskustelutuokion menneistä viikoista. Kyselimme lapsilta, mitä he muistavat meidän tehneen ja mikä oli kaikkein hauskinta. Lapset muistivat todella hyvin, mitä olimme tehneet viikkojen aikana, ja kaikille löytyi oma lempitoiminta, josta he olivat olleet eniten innoissaan.

Huomasimme kuitenkin keskustelumme aikana, että osa lapsista oli näkyvästi surullisia siitä, että kerhomme oli loppumassa. Kysyimme, mitä mieltä he olivat kerhomme kuvaamisesta. Lapset

Kuva 9.

olivat pitäneet sitä hauskana, ja he olivat erityisesti pitäneet kameralla pelleilystä. Sen jälkeen annoimme lapsille vielä viimeisen mahdollisuuden pelleillä kameran edessä. Muistutimme tämän jälkeen vielä lapsia siitä, että he saavat kerhosta muistoksi DVD:t (Kuva 9) sekä diplomin (Liite 11), jolla todistetaan heidän osallistumisensa taidetoimintaan. Lapset olivat tästä hyvin innoissaan ja ehkä hieman pettyneitä, että eivät saaneet videota ja diplomia heti mukaansa. Lopuksi kiittelimme kerhosta ja lauloimme loppulaulun sekä saattelimme lapset takaisin päiväkotiryhmään.

Meidän tarkoituksemme oli alusta asti suunnitella ja toteuttaa lasten kanssa kerho, jossa me mahdollistamme lasten luovuutta ja annamme lapsille tilaa toimia. Halusimme antaa lapsille välineitä itseilmaisuun ja kannustimme heitä siihen. Suunnittelimme toimintamme niin, että lapsilla oli mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä tulee tapahtumaan siinä hetkessä. Tällaisia toimintoja olivat esimerkiksi laululeikki, jossa lapset saivat täyttää tyhjiä kohtia, ja kun lapset toivoivat laululeikin yhteydessä toista laulua, me lauloimme sen. Lasten ehdotus oli hyvä, ja emme nähneet mitään syytä olla toteuttamatta sitä. Tällä tavalla annoimme toi-

minnan elää lasten tahdon mukaan, siinä määrin kuin se oli mahdollista. Annoimme lapsille aina mahdollisuuden pelleillä myös kameralle, mikä meidän mielestämme on eräänlaista itseilmaisua. Kameralle tallentuikin hienoja hetkiä, joissa lapset kommunikoivat hienosti keskenään ja heillä oli selvästi hauskaa.

Toiminnan suunnitteleminen ja vetäminen yhdessä oli meille uusi ja hyvin antoisa kokemus. Toiminta kokonaisuudessaan on vahventanut itsetuottamustamme, ja koemme ammattitaitomme ja oman ammatti-identiteettimme kehittyneen. Saimme myös kokemusta siitä, millaista on työskennellä saman ryhmän kanssa toistuvasti, jotain tiettyä päämäärää kohti. Toiminta vahvisti myös mielipidettämme siitä, että kaiken ei tarvitse aina mennä niin kuin on suunniteltu. Vaikka suunnitelmat muuttuisivat eivätkä toteutuisi aivan samalla tavalla kuin aluksi on tarkoitettu, ei se tarkoita sitä, että toiminta olisi epäonnistunut. Kyky heittäytyä ja muokata suunnitelmia lennosta on osa hyvää ja joustavaa ohjausta. Meidän lastentarhanopettajan ”työkalupakkimme” on myös kasvanut runsaasti toimintaa suunniteltaessa, mikä on välttämätöntä tulevaa työtämme ajatellen.

Olimme hyvin tyytyväisiä, että päädyimme pitämään haastattelun päiväkodin työntekijän kanssa. Haastateltava työntekijä oli lastentarhanopettaja, joka oli työskennellyt talossa pitkään. Hän vastasi moniin kysymyksiimme niin päiväkodin valmiuksista järjestää taidetoimintaa kuin myös yleensäkin taidetoiminnasta. Näihin kysymyksiin emme olisi saaneet vastauksia lasten kanssa pidettävästä toiminnasta, minkä takia haastattelu oli opinnäytetyömme kannalta hyödyllinen. Emme katsoneet tarpeelliseksi haastatella useampaa työntekijää, koska kysymyksemme käsittelivät lähinnä päiväkodin arkea ja välineistöä. Kysyimme myös työntekijän ammatillista mielipidettä toiminnastamme ja sen vaikutuksesta lapsiin. Palaute toiminnastamme oli positiivista, ja hänen mukaansa lapset odottivat innolla kerhoamme. Vaikka työntekijä kehui toimintaamme, täytyy kuitenkin muistaa, että hän ei ollut henkilökohtaisesti näkemässä sitä käytännössä, joten emme voi pitää hänen antamaansa vastausta ehdottomana totuutena. Työntekijän vastaukset olivat hänen henkilökohtaisia mielipiteitään, jotka perustuivat lasten reaktioihin ja kertomuksiin toiminnastamme. Hän kertoi meille, kuinka he olivat jo ennen toimintamme alkua suunnitelleet meille monipuolisen lapsiryhmän. Ryhmään kuului lapsia, joista osa oli lastentarhanopettajan mukaan ujompia ja osa taas

ulospäinsuuntautuneempia kuin toiset. Lisäksi ryhmässä oli lapsi, jonka äidinkieli ei ollut suomi. Tämä aiheutti meille omat haasteensa ryhmän ohjaamista ajatellen. Pidimme kuitenkin lapsiryhmän moninaisuutta hyvänä asiana.

Kysyimme haastateltavalta, kuinka usein he taiteilevat päiväkodissa ja miten paljon aikaa siihen varataan. Lapsilla on käytössään päiväkodin laaja askarteluvälineistö, ja he saavat hyödyntää sitä halutessaan. Tämän lisäksi päiväkodilla on usein ohjattuja taidetuokioita. Taidetoimintaa toteutetaan pienryhmissä, ja toiminnassa pyritään kiireettömyyteen. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaisia taideteoksia he tuottavat, mutta pääasiassa teemat ja askartelut ovat henkilökunnan päättämiä. Kysyimme myös, painottuuko jokin taidetoiminta enemmän kuin muut, kuten maalaaminen, musiikki tai jokin muu. Tähän vastattiin, että taidetoimintaa koetetaan toteuttaa mahdollisimman monipuolisesti, mutta käden työt ovat juuri tämän ryhmän lasten mielestä mukavia, joten niitä painotetaan toiminnassa enemmän.

Haastattelussa kävi ilmi, että työntekijät olivat huomanneet toimintamme positiiviset vaikutukset erityisesti yhdessä lapsessa, joka oli haastateltavan mukaan erittäin ujo ennen toimintamme alkua. Hän oli kuitenkin innostunut ja elävöitynyt heti ensimmäisen toiminnan jälkeen. Kaikki lapset olivat odottaneet toimintamme joka viikko innolla ja kertoneet päiväkodin henkilökunnalle mielissään, mitä olimme toimintamme aikana tehneet.

Tietoperustamme on vahvistunut opinnäytetyömme edetessä. Teoriassa opittujen asioiden tuominen käytäntöön oli todella opettavaista ja tietoa jäsentävää. Toiminnassamme jokaisella viikolla oli selvä teema, ja jokaista toimintakertaa suunnitellessamme jouduimme tutustumaan uudenlaiseen teoriaan sekä pohtimaan pedagogisia perusteita kullekin toiminnalle. Pedagogisesti kestävä toiminnan kehittäminen oli välillä haastavaa, sillä kaiken toiminnan ei mielestämme tarvitse olla tavoitteellista ja opettavaista. Lähtökohtaisesti pidämme lasten leikkiä ja hauskanpitoa itsessään opettavaisena toimintana ilman, että taustalla on aikuisten kehittämää agenda. Pyrimme kuitenkin toiminnassamme löytämään

lähes kaikelle tekemällemme pedagogisen perustelun, sillä kyseessä ei kuitenkaan ollut vapaa leikkituokio, vaikka pyrimmekin siihen, että kaikilla olisi koko ajan hauskaa.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Hakkola K., Laitinen S & Ovaska-Airasmaa M. 1991. Lasten taidekasvatus. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Hujala E. Turja L & Pääjoki T. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Karppinen S., Puurula A & Ruokonen I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Lapsen maailma, 1994, taidetta lapsen arkeen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Marjamäki E., Kosonen S., Törrönen S & Hannukkala M. 2015. Lapsen mieli, Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Helsinki: Suomen Yliopistopaino Oy.

Meidän perhe, 2015, Lupa luoda - ja sotkeakin, Helsinki: Sanoma Magazines, Finland.

Psykologia, 1987, Luovuuden puolesta. Helsinki: Sanoma Magazines, Finland.

Ruokonen I. Rusanen S & Välimäki A. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Rusanen S. 2007. Taidekasvattajaksi varhaiskasvatukseen. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Solatie J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Ruotsi; Scandbook AB.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet, Saarijärvi: Gummerus kirjapaino OY.

Muut lähteet

Inspirans Oy 2016, Kvalitatiivinen tutkimus viitattu 2.10.2015
www.inspirans.fi/kvalitatiivinen-tutkimus/

Jaakkola K., Malinen E., Lammi S., Rintala M., Valta T., Virsu H., Aalto H., Perkiö A., Henttinen S., Anttonen A & Tarkiainen I. 2011, Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma Viitattu 6.2.2016.
<http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/03/Vasu2011.pdf>

JHL:n varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet 2015, Viitattu 2.10.2015
www.jhl.fi/files/attachments/ota_syliin/jhl_eettiset_ohjeet_varhaiskasvatus.pdf

Jormakka P. 2011 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) Viitattu 2.10.2015

www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/suunnitelmat/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-vasu

Jyväskylän Yliopisto 2015 Viitattu 2.10.2015

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/hermeneuttinen-analyysi>

Kalajoki M. Vuosiluku tuntematon Viitattu 2.10.2015

www.oppijailo.fi/lapsi_oppii_leikiten,

Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2005, Viitattu 2.10.2015

<http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Ammattietiikka>.

Lumme R., Leinonen R., Leino M., Falenius M. & Sundqvist L. 2006 Viitattu 2.10.2015

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Luovuus ja kehitys 2014 viitattu 2.10.2015

www.lekolar.com/fi/Be-creative/Luovuus-ja-kehitys/

Malmivirta H 2010, Lapsen hyvä arki viitattu 2.10.2015

www.sosiaalikallega.fi/kaste/pohjois-pohjanmaa-lapsen-hyva-arki/Lapsen%20hyva%20arki%206.5.2010.pdf

MLL, 4-5-vuotias Viitattu 6.5.2016

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/4_5-vuotias/

Peda.net Vuosiluku tuntematon, Reggio Emilia-pedagogiikka Viitattu 8.4.2016

<https://peda.net/jko/opiskelijat/ap2/an/verkkokurssit/verkkokurssit/v/pjykp/rep>

Puurula L. Reggio Emilia ja Reggio Emilia –pedagogiikka Viitattu 2.5.2016

<http://www.reggioemilia.fi/artikkelit/reggioemilia.htm>

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, Vuosiluku tuntematon, Mitä laadullinen tutkimus on? viitattu 2.10.2015.

www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Salonen K. 2013, Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen oppinäytetyöhön Viitattu 6.5.2016

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Tuntematon 2015, Reggio Emilia viitattu 2.10.2015

www.sightlines-initiative.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=4

Unicef 1989, YK:n sopimus lapsen oikeuksista Viitattu 2.5.2016

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Vienola V. 2005, Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä Viitattu 24.4.2016.
<http://sokl.uef.fi/verkojulkaisut/tutkivaope/vienola.htm>

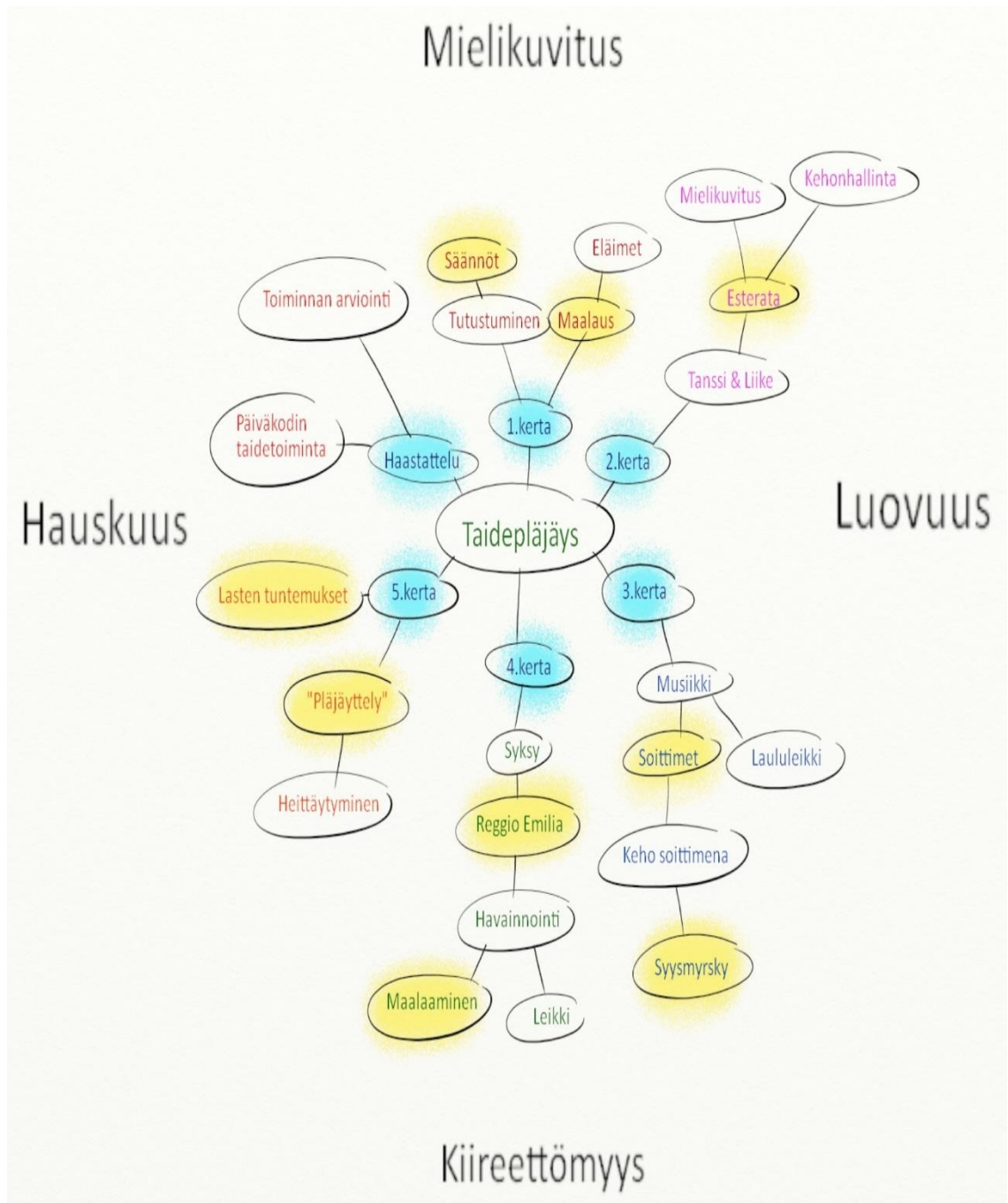
LIITTEET

Liite 1.	Kuva 1
Liite 2.	Kuva 2
Liite 3.	Kuva 3
Liite 4.	Kuva 4
Liite 5.	Kuva 5
Liite 6.	Kuva 6
Liite 7.	Kuva 7
Liite 8.	Kuva 8
Liite 9.	Kuva 9
Liite 10.	Esite vanhemmille & kuvauslupa
Liite 11.	Diplomi

Liite 1.

Liite 2.

Liite 3.

Liite 4.

Liite 5.

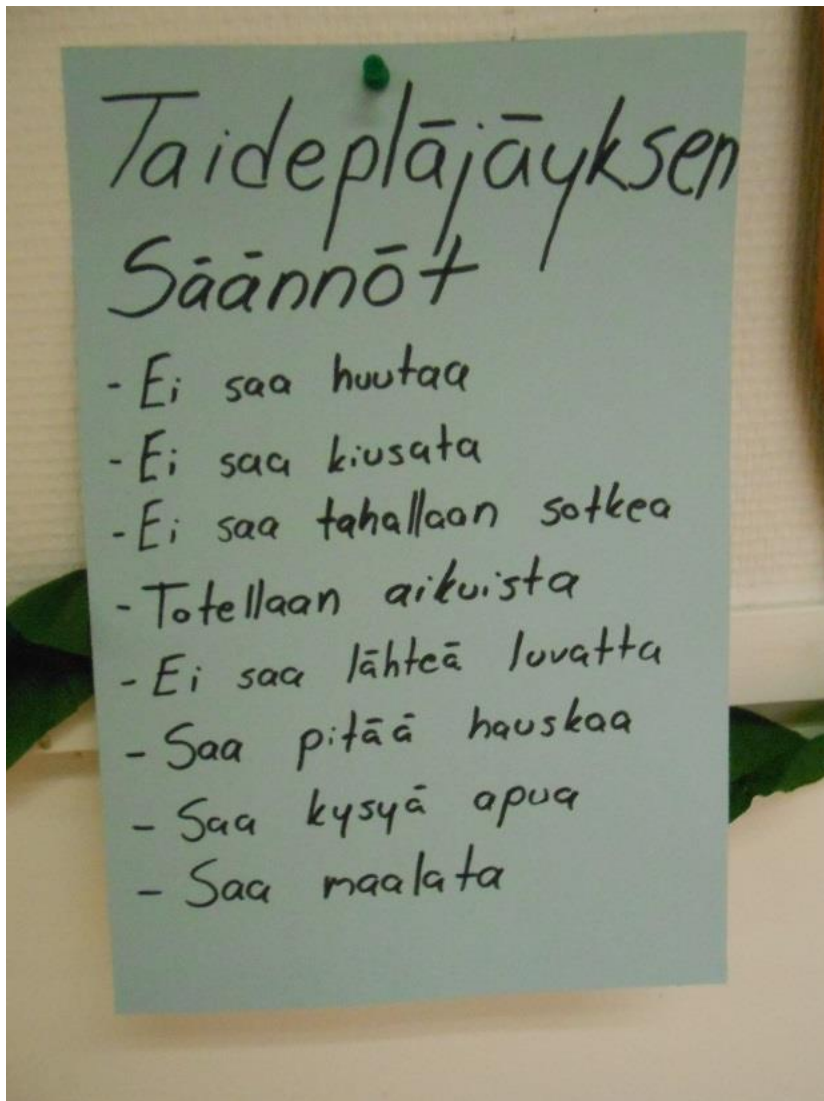
Liite 6.

Liite 7.

Liite 8.

Liite 9.

Haluamme kiittää kaikkia mukana olleita tahoja sulavasta ja mukavasta yhteistyöstä.

Kiitokset kuuluvat Ruutin päiväkodin henkilökunnalle, ohjaaville opettajillemme, lasten vanhemmille ja ennen kaikkea kerhossamme mukana olleille lapsille!

Kiitos! :)

Toivomme, että tämä DVD toimii mukavana muistona kerhostamme.

Ystävällisin terveisin,

Anina Fabrin
Sari Laajala

Liite 10.

Hei!

Opiskelemme sosionomiksi Lapin ammattikorkeakoulussa. Valmistumme lastentarhanopettajiksi keväällä 2016 ja teemme tällä hetkellä opinnäytetyötämme. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Ruutin päiväkodissa, Virvatulien kanssa.

Tulemme pitämään taidekerhoa tavallisen hoitopäivän yhteydessä Virvatulien 5-vuotiaille lapsille kerran viikossa. Kerhomme tulee kestämään kuusi viikkoa ja se kulkee nimellä "Toiminnallinen taidepläjäys". Toiminta tulee sisältämään erilaisia ja jännittäviä tapoja lapsille toteuttaa mielikuvitustaan, sekä lähestyä taidetta erilaisista näkökulmista.

Toiveenamme olisi kuvata itse kerhotapahtuma havainnointimme tueksi. Videot ja kuvat eivät tule nähtäville muille kuin meille ja ohjaaville opettajillemme. Lisäksi vanhemmat ja lapset saisivat halutessaan maksuttoman dvd koosteen muistoksi kerhosta. Luonnollisesti meitä sitoo vaitiolovelvollisuus kaikista kerhossa tapahtuvista asioista.

Ilmoitukset ja kysymykset voitte lähettää alla olevaan sähköpostiosoitteeseen
joni.lampela2@edu.lapinamk.fi

Terveisin,
 Amina Fahim ja Joni Lampela

PALAUTA PÄIVÄKOTIIN

Lapsen nimi: _____

Lapseni saa osallistua opiskelijoiden toimintaan. Kyllä Ei

Lastani saa kuvata toiminnan aikana. Kyllä Ei

Haluamme maksuttoman DVD koosteen toiminnasta. Kyllä Ei

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

Liite 11.

KUNNIAKIRJA

on suoriutunut taidekerhosta
ihailtavasti! Siitä tunnustuksena
hänelle on myönnetty tämä kunniakirja.

Paikka _____ Aika / 20 _____

Allekirjoitus _____

